

Opinnäytetyö (AMK)

Myyntityön koulutusohjelma

2020

Monica Rannikko

SUOMALAISTEN NUORTEN SÄÄSTÖ- JA KULUTUSKÄYTTÄMINEN

– Miksi nuoret eivät säästä?

Monica Rannikko

SUOMALAISTEN NUORTEN SÄÄSTÖ- JA KULUTUSKÄYTTÄMINEN

Miksi nuoret eivät säästä?

Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää nuorten säästö- ja kulutuskäyttäytymistä. Tutkimuksen hypoteesi oli, etteivät nuoret säästä, koska he kuluttavat niin paljon. Tutkimuksen tarkoitus oli testata hypoteesin paikkansapitävyys. Tutkimuksen teoriaosuus käsittelee säästämistä, sen eri muotoja ja kulutuskäyttäytymistä.

Työssä oli kaksi erilaista menetelmää. Toisessa erään nuoren tulot ja menot laskettiin ja eriteltiin. Työssä selvitettiin, onko hänen mahdollista säästää nykyisistä menoistaan. Toisena menetelmänä oli kvantitatiivinen kysely, jotta saataisiin mahdollisimman monta vastausta ja hypoteesia voitaisiin testata isommalla joukolla.

Tuloksista voitiin tulkita, että hypoteesi pitää paikkansa, mutta kulutuskäyttäytyminen ei ole ainoa tekijä sille, miksi säästäminen on hankalaa. Todellisen nuoren kuluja karsittaessa saatiin säästettyä rahaa. Kyselyn avulla nähtiin, että nuoret säästävät jo, vaikka he mielestään kuluttavat liikaa. Kysely osoitti, että kuluttamista vähentämällä he voisivat säästää vielä enemmän.

ASIASANAT:

kuluttaminen, kulutuskäyttäytyminen, nuoret, säästäminen, talous

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme

30.12.2019 | 40 pages

Monica Rannikko

SAVING AND SPENDING BEHAVIOR AMONG FINNISH YOUTH

Why don't the youth save money?

The goal of this thesis was to clarify if the youth in Finland have savings, saves money and how do they use their money. This study had a hypothesis that the youth are not able to save money because they spend too much from what they earn. The hypothesis was tested in this study. Theory covers saving, its possibilities how to save money and about spending behavior.

There was two methods used to test the hypothesis. First one had a real-life young person's monthly expenses and incomes observed and the goal was to see where the money goes and where are the possibilities to save more money. The other method was a survey about youths' current situation with saving and spending. It was used to collect as many answers as possible to generalize the results.

The results showed the youth does save already but because of their spending culture they could save more. So, the hypothesis was quite accurate. But the results and the study showed that spending is just partly the reasons for the youth not being able to save money. Social media, laziness and increasing costs of living are also main reasons and this subject needs to be studied more.

KEYWORDS:

consumer behavior, consumption, saving, spending, youth

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 SÄÄSTÄMINEN	7
2.1 Kulutuskäyttäytyminen	10
2.2 Säästämisen vaihtoehdot	13
3 NUORTEN TALOUDEN TILA	18
3.1 Todellisen nuoren talouden tilanne	18
3.2 Kyselyn laadinta	21
3.3 Vastausten analysointi	22
4 JOHTOPÄÄTÖKSET	39
LÄHTEET	41

1 JOHDANTO

Suomessa villitsee trendi, jossa kuluttaminen on muodikasta, eikä velan ottamista pelätä. Suomalaisten pankkien myöntämien kulutusluottojen kanta ylitti kesäkuussa ensimmäistä kertaa 16 miljardin euron rajan (Niskakangas 2019). Tähän 16 miljardiin euroon ei ole laskettu ulkopuolisten rahalaitosten myöntämiä lainoja, niin sanottuja pikavippejä. Suomessa velanottoa on ennen pidetty melkein syntinä tai ainakin hieman kyseenalaisena. Nykynuoriso ja uudet sukupolvet ajattelevat kuitenkin eri tavalla. (Inha 2019.)

Joka toinen 18–29-vuotiaista haluaa aloittaa tai lisätä säästämistä (Kempas 2018). Miksi pankit tuskailevat kyseisen ikäryhmän kanssa, jotka kuitenkin haluavat säästää? Eivätkö nuoret enää luota omiin pankkeihinsa ja näin ollen säästävät rahaa muiden palveluntarjoajien kautta? Vai onko kyse siitä, että nuoret haluaisivat, mutta eivät tiedä miten, koska tieto ja osaaminen puuttuvat.

Miten nuoret oikein säästävät nykyään? Tutkimuksessa selvitetään, miksi nuoret eivät säästä ja mihin nuoret rahansa käyttävät. Erityisesti säästämällä tarkoitetaan säästämistä rahastoihin, eikä säästämistä toiselle tilille. Korkoa korolle -ilmiö, maailman kahdeksas ihme, on asia, minkä tietoisuutta ei voida tuoda liikaa esille. Miten säästämisestä saadaan yhtä muodikasta kuin kulutuksesta? Miten sen aloittamisen kynnystä saadaan madallettua niin, että mahdollisimman moni aloittaa säästämisen ja tulevaisuuden turvaamisen?

Opinnäytetyön toimeksiantaja on eräs Varsinais-Suomessa toimiva finanssialan yritys. Finanssialan näkökulmasta selvitetään, miksi nuoret eivät säästä ja mihin rahaa käytetään. Tietävätkö nuoret mistä kuukauden tulot muodostuvat ja kuinka paljon he rahaa kuluttavat?

Tutkimus rajataan nuoriin aikuisiin eli 18–29-vuotiaisiin, jotka ovat lainmukaisesti vastuussa itsestään sekä omasta taloudestaan. Tutkimuksessa pyritään selvittämään, onko hypoteesi todellinen kvantitatiivisen tutkimuksen kautta. Tutkimuksessa yhtenä osana on todellisen nuoren opiskelijan laskelma kuukauden tuloista ja menoista. Työssä selvitetään kuinka paljon nuori käyttää rahaa kuukaudessa, mihin rahaa kuluu ja miten menoista voi säästää. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa selvitetään nuorten kokemusta omasta taloudestaan ja samalla selvitetään kuinka moni nuori säästää nyt ja miten nuoren kulutuskäyttäytyminen näkyy säästäväisyydessä. Tutkimuksen

hypoteesina on, että nuoret eivät säästä, koska he kuluttavat suurimman osan tuloistaan eikä oman talouden hallintaa ole tiedonpuutteen takia.

Tutkimuksessa ei käsitellä, miten kasvatus, perhe tai vanhemmat ovat voineet vaikuttaa nuoren käsitykseen rahasta ja talouden hallinnasta. On kuitenkin selvää, että kotona on opittu 18 vuoden aikana malleja rahasta ja sen kulutuksesta, mutta myös ympäristöllä on vaikutusta siihen, miten kuluttaja ajattelee ja toimii. Tutkimuksessa pääpaino on siinä ajanjaksossa, kun nuori on itse vastuussa omasta taloudestaan.

2 SÄÄSTÄMINEN

Säästäminen on tarpeellista selittää, koska sanaa käytetään monissa eri tilanteissa ja on hyvin ajankohtainen. Etenkin markkinoinnissa säästämisestä on tehty kaunistelematta alennuksella ostamista (Vilenius 2008, 15). Vuoden 2018 kotitalouksien säästämisaste oli -0,8 prosenttia. Kun säästämisaste on negatiivinen, ovat kotitaloudet kuluttaneet enemmän kuin ovat ansainneet. Tässä tilanteessa suomalaiset kotitaloudet ovat olleet viimeiset kolme vuotta. Kulutetaan enemmän kuin säästetään. (Tilastokeskus 2020.)

Säästäminen on niin luonnollista kuin asia voi luonnollista olla. Mitkään luonnon järjestelmät eivät toimi ilman säästämistä, keräämistä tai varastoimista. Oravat varastoivat käpyjä, ja karhulla voi olla toistasataa kiloa rasvaa talven varalle turkkinsa alla. (Vilenius 2008, 14–15.) Jos säästäminen on näin luonnollinen asia, miksi se on niin vaikeaa?

Jos säästäminen on luonnollista, niin luonnonmukaista on myös säästöjen käyttäminen. Se on kuitenkin eri asia kuin tuhlaaminen. Tuhlaaminen ja kuluttaminen ovat tämänhetkistä rahan käyttämistä - pahimmassa tapauksessa elämistä yli varojen. Myös säästäminen on rahan käyttöä, mutta myöhemmin: silloin kun siihen on oikeasti varaa ja se on harkittua. (Vilenius 2008, 14.)

Säästämällä rahaa myöhempää käyttöä varten voi toteuttaa unelmia: liittyvät ne sitten matkusteluun tai kesämökin hankintaan. Vaikka rahan laittaa sivuun ja säästöön, tai parhaimmassa tapauksessa tuottamaan, ei se tarkoita, etteikö sitä ikinä haluta käyttää. Raha käytetään, mutta sille on ensin keksittävä käyttötarkoitus. Säästämisen kauneus lienee siinä, että saa itse päättää milloin sen tekee, ja kuinka paljon rahaa laittaa sivuun. Velkoja ei kysele, vaan lainaa lyhennetään maksusuunnitelman mukaisesti. Velallinen ei voi tehdä säästäjän kaltaista itsenäistä päätöstä tässä asiassa. (Selosmaa 2017, 114–115.)

Vanhemmat ihmiset, esim. eläkkeellä olevat, makuuttavat säästötileillään ja osakesalkuissaan suuriakin summia rahaa. Omaisuutta on kiinni kiinteistöissä ja kesämökeissä. Kuulostaa hulppealta, mutta todellisuudessa nämä vanhukset kituuttavat valitellen pieniä eläkkeitään, eivätkä käytä säästöjään. Ikääntyvien ihmisten käytöksessä näkyy selvästi, että vielä muutama vuosikymmen sitten myös Suomessa oli nälkää ja puutetta enemmän kuin saattaa kuvitellaakaan. Tällainen kituuttaminen ja

nuukaileva elämäntapa ei ole säästämistä, vaikka niukkuus vahvistaakin ihmistä. Samaan aikaan nuoret kuluttavat ja ostavat asioita perustuen haluun, eikä tarpeeseen. Huolestuttavaa on nuorten suhtautuminen kuluttamiseen verrattuna edellä mainittuun vanhempaan ikäpolveen, joilla on hyvinkin eri käsitys rahasta ja kuluttamisesta. (Vilenius 2008, 18–21.)

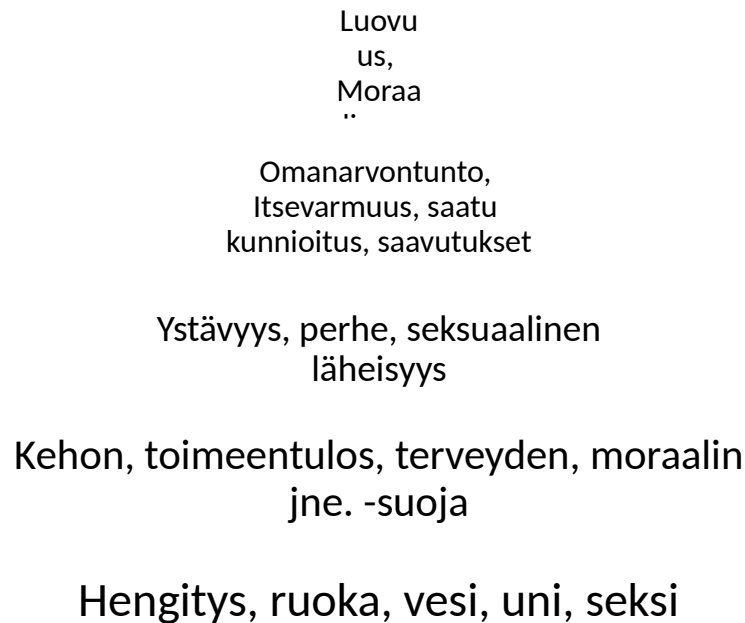
Erilaiset alennuspäivät ovat helpottaneet kuluttajia tekemään ostopäätöksiä halun eikä tarpeen mukaan. Erilaiset kulutustavarat eivät ole sijoituksia, vaikka usein niiden hankintaa tällaisella argumentilla puolustetaankin. Edes asuntolaina ei ole sijoitus, koska se ei tuota positiivista kassavirtaa pankkitilille. Kun asunto myydään, ja jos siitä tällöin saa enemmän rahaa kuin mitä on itse maksanut, on se sijoitus. Sen sijaan asuntosijoittaminen on: sen tarkoitus on tuottaa positiivista kassavirtaa, kattaa sijoituksesta kertyvät kulut ja jättää vielä jotain viivan allekin. Esimerkiksi asuntosijoittaja ostaa asunto-osakkeen ja odottaa sille 3,5 prosentin vuosituottoa. Sijoittaja ottaa lainaa pankista sijoitustaan varten, mutta lainan maksut ja muut kulut on laskettu vuokraohteen tuotto-odotuksen kuittaavan. (Havia, Lappalainen & Rinta-Loppi 2014, 93–94.)

Arki on todellista, välttämätöntä ja aitoa elämää. Arjen ei pidä olla töiden jälkeen laskujen kanssa toivottamana kotona pyörimistä, unettomia öitä ja riitoja perheenjäsenten kanssa. Jos asiat ovat talouskriiseistä toiseen selviytymistä, on tällöin syytä miettiä omaa talouden taitoaan. Mistä nämä kriisit johtuvat ja mitä niille voi tehdä? Mahdollisuuksia säästää ilman arjen tason muuttamista on edelleen: esimerkiksi aikakauslehtien tilauskustannukset ovat korkeat ja ne saattavat jopa löytyä lähimmästä kirjastosta. Näin ollen lehden sisältö ei mene ohi, vaikka se ei tippuisikaan omasta postilaatikosta kerran kuukaudessa. (Vilenius 2008, 107.)

Myös ruokakaupassa tehdyt valinnat voivat olla huomattavia. Kuluttaja saattaa välttää jonkin merkin ostamista, jos sitä pidetään halpana merkkinä. Yleensä tämä halpamerkinen tuote on tuotettu samalla tehtaalla kalliimman tuotteen kanssa: kuten useimmat massatuotetut hyödykkeet, esimerkiksi säilyketuotteet. Ihminen toimii niin, että maksaa mieluummin enemmän tuotteen merkin tai sen ulkonäön vuoksi. Halpaan hintaan liittyvät mielikuvat saavat kuluttajat ostamaan kalliimman tuotteen. Kuluttajatestien otsikot ”Halpamerkit yllättivät” kertovatkin sen. (Havia 2014, 52.)

Varallisuus tuottaa aitoa onnellisuutta vain, jos se kohtaa Maslow'n tarvehierarkian ylemmät tasot (kuva 1). Rahaa ei siis säästetä sen vuoksi, että sitä olisi jossain kohtaa ihmisen elämässä paljon - sekin on jokaiselle eri määrä - vaan siksi, että sillä voidaan

toteuttaa omia haaveita eli itseään. Raha toimii siihen välillisenä mahdollistajana. (Havia 2014, 110.)

Kuva 1. Maslow'n tarvehierarkia (Havia 2014, 110).

Havian (2014, 110–111) mukaan rahalla ei osteta arvostusta tai luovuutta, vaan sillä voidaan rahoittaa esimerkiksi matkoja, näyttelyitä ja liikeideoita. Silti vain noin kaksi prosenttia ihmisistä pääsee näille korkeimmille tasoille tarvehierarkiassa. Niin moni jää elämään "suomalaista unelmaa", joka koostuu velasta, suuresta työmäärästä ja kotona rakoilevasta perheestä. Tämän unelman kuvitellaan olevan normaalia. "Töissä on pakko käydä, koska velka on maksettava." "En voida jäädä työttömäksi, koska asuntolainan tai kulutusluoton lyhennyksen eräpäivä hämöttää jo tulevaisuudessa." Perheen vanhemmat jäävät tähän negatiivissävytteiseen oravanpyörään, koska sen kuvitellaan olevan normaalia. Velka, usein asuntolaina, saa ihmiset unohtamaan omat haaveensa. Hiljalleen ne muuttuvat heidän mielestään mahdottomiksi toteuttaa tai saavuttaa, koska arki pyörii velan maksun ympärillä, eikä siinä ole tilaa haaveiluun.

Suomalainen unelma ei kuitenkaan ole näin yksiselitteistä. Suomessa ilmasto lähes pakottaa ihmiset sisätiloihin yhdeksäksi kuukaudeksi, jolloin oman kodin merkitys kasvaa, eikä kyseessä ole ainoastaan halu ottaa asuntolainaa sen trendikkyuden

vuoksi. Asuntolainan puolittaminen kumppanin kanssa on järkevää - asuntolaina on tällöin suurempi, koska hankittavan asunnon koko korreloi asunnossa asuvien henkilöiden kanssa. Useimmat pariskunnat suunnittelevat tulevaisuutta lasten kannalta ja huomioivat sen hankittavan asunnon tai talon koon mukaan.

Ihminen kuvittelee saavuttavansa onnellisuuden tunteen ja täyttymyksen, kun hän saa tietyn määrän rahaa. Onnellisuus ja merkityksellisyys on ihmisen itsensä tehtävä saavuttaa. Raha toimii välillisenä mahdollistajana unelmien rahoittamiselle, mutta onnellisuus lähtee ihmisestä itsestään ja siitä, että on mahdollisuus tehdä niitä asioita, jotka tukevat onnellisuutta. Esimerkiksi itsekunnioitus on henkinen kokemus, eikä urheiluautot tai iso kiinteistö paranna sitä. Maslow'n tarvehierarkian alemmilla tasoilla on paljon houkutuksia ja kiusauksia, jotka estävät tai vaikeuttavat pääsyn ylemmille tasoille - eli aitoon onnellisuuteen. Kun perus elintaso saavutetaan, elintason kohentuminen ja henkinen hyvinvointi eivät enää kulje käsi kädessä. (Honkasalo 2014, 172–176; Selosmaa 2017, 114.)

Kauppalehden artikkelin (2019) mukaan lapsettoman työntekijän keskimääräinen reaalitytulo on jopa laskussa, kun samaan aikaan asuminen kallistuu. Näitä lapsettomia työntekijöitä on yhä enemmän. Kotitalouksien palkat eivät ole kehittyneet samaan tahtiin asumiskustannusten kanssa. Asumisen kustannukset ovat karanneet muiden kustannusten ohi, mikä näkyy esimerkiksi isojen kaupunkien asuntojen myynti- sekä vuokrahinnoissa. Myös sähkön hinnan nousu vaikuttaa netto-ostovoimaan.

SSTK:n tiedotteessa (2019) viitattiin Tilastokeskuksen laatimaan tilastoon, jonka mukaan Helsingin vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen neliöhinnat ovat nousseet 70 prosenttia vuosien 2005–2018 aikana. Samaan aikaan ansiotaso nousi vähän alle 40 prosenttia.

Kulutusikäyttäytyminen

Kuluttaminen on 1900-luvun teollisen aikakauden keksintö, jolloin ihmisiä kannustettiin kuluttamaan säilyttäen talouskasvun positiivisena ja nousujohteisena (Selosmaa 2017, 26). Kuluttajien on kulutettava ja ostettava jatkuvasti, jotta talous ei romahda. Näin kansalaisia opetetaan. Ostamalla ja kuluttamalla työpaikat säilyvät, koska tuotteiden ja palveluiden tuottamiseen tarvitaan työvoimaa. Tunne-elämä vaikuttaa ja tuntuu vajaalta, jos ei pidä hallussaan uusimpia laitteita ja autoja, tai jos asunto on liian pieni.

Kuluttajan on vaikea olla onnellinen, koska onnellisuutta etsitään materiasta. Tavaroita haalitaan koko ajan lisää puntaroimatta niiden totuuden mukaista tarvetta. Elintaso nousee, mutta se tuottaa iloa vain hetkellisesti. (Selosmaa 2017, 70–72.)

Suomalaisten nuorten kulutusta on tutkittu ällistyttävän vähän. Nuorista suurin osa hoitaa taloudelliset sitoumukset hyvin, ja maksuhäiriöitä on vähemmän verrattuna sitä vanhempaan ikäluokkaan. Vakavimmat maksuhäiriömerkinnät kohdistuvat yli 30-vuotiaisiin. Nuorten taloudellinen osaamattomuus näkyy maksuhäiriömerkinnöissä ja velkaantuneisuutena. Koljonen on löytänyt syitä kvalitatiivisen tutkimuksen kautta nuorten maksuhäiriöihin. Näitä ovat muun muassa työttömyys, pienituloisuus, avo- tai avioerot, kodin perustaminen, pelihimo ja ylikuluttaminen. (Hoikkala 2002, 5.)

Hoikkalan (2002) mukaan nuoret rakentavat identiteettiään, joka muodostuu tietynlaisista vaatteista, meikeistä, asusteista ja muista kulutustavaroista. Näiden avulla ilmaistaan itseään muille. Ihmiset kuuluvat tietynlaisiin heimoihin, vaikka sitä ei halutakaan myöntää. Heimot rakentuvat tietyn tyylin ympärille: ne myös erottuvat toisistaan samojen tekijöiden vuoksi. Trendikkyys on nuorille tärkeämpää kuin muun ikäisille. (Hoikkala 2002, 8-9.)

Raha on hyvä vaihdon väline, mutta se ei ole onnellisuuden mittari, vaikka se tuo helpotusta tiettyihin elämän osa-alueisiin. Ihminen kuvittelee rahalla saavansa onnea, mutta se on vain väline onnentunteen saavuttamiseksi. Edellytys onnen saavuttamiseen on toteuttaa omia haaveitaan - mihin ikinä ne liittyvätkin. Rakkautta, arvostusta tai vapautta toimia omilla ehdoilla ei voi ostaa rahalla, ja ihmisen ymmärtäessä tämän, loppuu samalla loputon pakonomainen ostamisen tarve. (Honkasalo 2014, 170.)

Rahaa ja sen mahdollistamaa materiaa ihannoidaan. Sanonta ”Oletko koskaan nähnyt itkevää Ferrari-kuskia?” on yksi tyypillisimmistä sanonnoista, joka ilmenee ihmisten keskustellessa vauraudesta, rahasta ja onnellisuudesta. Samaan aikaan multimiljonäärit kertovat kysyttäessä ”mitä enemmän rahaa on, sitä enemmän on vaikeuksia” sanonnan olevan totta. Menestys ja raha usein linkitetään toisiinsa. Menestys tarkoittaa usein tilaa, jossa kaikkea on paljon ja kaikki on suurta. Menestys voi olla paljon muutakin, ja ihminen määrittää itse mitä se hänen mielestään on. Se saatetaan nähdä epänormaalina, jos kuulijalla on kovat arvot eli raha ja valta ovat hänelle arvostuksen asteikolla korkealla. Menestys on syvien arvojen mukaista merkityksellistä elämää ja mukavaa elintasoja taloudellisesti kestävältä pohjalta. (Havia 2014, 24-25.)

Sosiaalinen status ja ostettu identiteetti näkyvät nuorten kulutuskäyttäytymisessä. Sosiaalinen status merkitsee henkistä pääomaa, arvostusta ja kunnioitusta eikä ostettu identiteetti tue sitä. Se ei paljasta minkälainen ihminen vaatteiden takaa löytyy, se vain kuvastaa sitä materiaalin avulla. Vaatteet ja kulutustavara ainoastaan luovat käsityksen niistä kantavasta henkilöstä. Silti yhteiskunta kannustaa tähän toimintatapaan, kulutukseen ja henkiseen keskiluokkaisuuteen. (Havia 2014, 31–36.; Honkasalo 2014, 171)

Kuluttaminen on vahvasti osa nuorisokulttuuria. Yhä enemmissä määrin nuoriin kohdistuu markkinointia ja mainontaa. Mainonta siis kohdistuu yhä nuorempiin ja näin ostamisen kynnys madaltuu jatkuvasti. Kuluttaminen varhaistuu sekä sitä tuetaan erilaisilla rahoitusvaihtoehdoilla, kuten kulutusluotoilla, pikavipeillä ja osamaksuilla. Koska nuorten pienillä tuloilla ei ole mahdollista ostaa satojen eurojen puhelinta tai tuhannen euron tietokonetta, edellä mainitut maksetaan yleensä osamaksulla, koska lyhyt aika työelämässä ei ole kartuttanut säästöjä, eikä kuukauden palkasta ole yleensä mahdollista ostaa vajaa tuhannen euron elektroniikkalaitetta. (Koljonen 2002, 12)

Rahoitusmarkkinoiden vapautuminen 1980-luvulla avasi ovia uusille rahoittajille ja luoton hinta määräytyi kysynnän ja tarjonnan mukaan. Koska kysyntää oli, korko oli huomattavasti korkeampi, mitä aikaisemmin säädely oli (Taloustieto 2019). Rahoitusmarkkinoilla tehdään rahaa niiden kustannuksella kenellä sitä ei ole. Rahoitusta myöntävien yritysten kassavirta muodostuu perittävistä koroista.

Nuoret tietävät kuinka helppoa luoton saanti on ja mistä sitä voi hakea. Yhä enemmissä määrin takaisinmaksettava kuukausierä on pienentynyt, joka helpottaa luoton ottamista, koska takaisinmaksua ei tarvitse tehdä nopeasti tai suurissa erissä. Luotosta takaisin maksettava pieni erä hidastaa pääoman lyhentämistä, mutta korkojen osuus kasvaa korkoa korolle -ilmiön takia (Koljonen 2002, 69–70.)

Suurin osa ulkopuolisista rahoituslaitoksista ei ole mitenkään kytketty toisiinsa, jolloin nuoren on mahdollista saada lainaa usealta sitä tarjoavalta samanaikaisesti. Toistaiseksi ei ole säädetty erikseen henkilökohtaista lainakattoa, joka voisi rajoittaa lainojen saamisen määrää. (Parviala 2019)

Osamaksu tarkoittaa tuotteen hinnan maksamista pienimmissä osissa, yleensä 6-36 kuukauden erissä. Tuotteen saa kuitenkin heti käyttöön, vaikka maksut hoidetaan myöhemmin. Ostettavasta tuotteesta tehdään osamaksusopimus, jota asiakas suostuu noudattamaan, ja maksujen viivästyessä tai jäädessä rästiin, on myyjällä oikeus vaatia

tuote takaisin. Mitä useammassa erässä summa maksetaan, sen pienempi yksittäinen maksettava erä on. (Financer 2018)

Jos sopimus on kuluton ja koroton, tuotteen hinta jaetaan maksettaville kuukausille, eikä siitä synny muita kustannuksia. Kun tuotteen osamaksusopimukseen liitetään korot, lainattua pääomaa lyhennetään, sekä sen lisäksi lainatusta summasta maksetaan korkoa. Mitä useammassa erässä lainaa lyhennetään, sen kauemmin maksun lyhentäminen kestää ja korkojen osuus kasvaa. Kun lainaan lisätään korko ja koron korko, tuotteen maksettava summa kasvaa, ja jos tätä ei ymmärrä, kuluttaja maksaa järjettömän korkeat todelliset vuosikorot tuotteelle, johon ei välttämättä alun perinkään ollut varaa. Ne ketkä ymmärtävät korkoa korolle -ilmiön, hyötyvät siitä ja ne ketkä eivät, maksavat sitä.

Useimmiten maksujen laiminlyöntiin vaikuttavat taloudellinen tietämättömyys, työttömyys ja pienituloisuus (Wilska, Eresmaa 2002, 181). Taloudellinen tietämättömyys korjaantuu helpoiten laskiessa tulot ja vähentäessä niistä menot. Yksinkertainen miinuslasku, jonka jokainen peruskoulun käynyt osaa. Tietämättömyys on silmien ummistamista todellisuudelle. Kyse on holtittomuudesta ja välinpitämättömyydestä, jossa rakastetaan kulutusta ja vihataan matematiikkaa. Jos nuoret jättävät lapsuudenkotinsa ymmärtämättä, että sähkö ei tule pistorasiaan lahjana, voidaan vain kysyä mitä kaikkea muuta nämä nuoret eivät hallitse (Paju 2002, 125–135.) Aution mukaan nuorten aikuisten keskuudessa suurin ongelma muodostuu rajallisten kulutusresurssien ja rajattoman kulutusresurssien ristiriidasta (2005, 94).

Nuori, jolle tulevaisuuden näkymät ovat harmaat ja niihin ei liity erityisesti haaveita, on hän myös todennäköisesti tuhlaamassa rahojaan nopeammin ja ostopäätökset syntyvät hetkessä. Tulevaisuutta aktiivisesti rakentavat ymmärtävät useimmiten maksuhäiriöiden negatiivisen merkityksen tulevaisuudessa, esimerkiksi asuntolainaa hakiessa. Kun tulevaisuudessa ei ole erityisiä haaveita tai se on hämärtynyt, ei maksuhäiriöt paina mieltä (Paju 2002, 131).

Säästämisen vaihtoehdot

Perinteisen tilisäästämisen rinnalla on monia vaihtoehtoja, jotka tukevat eri tarkoitukseen soveltuvaa säästämistä. On mahdollista säästää omaa asuntoa varten tarvittavaa rahoitusosuutta, eläkepäiviä, seuraavan kesän lomamatkaa tai säästelylle

summalle voi päättää käyttötarkoituksen myös myöhemmin. Varma asia on, että säästetyn summan voi käyttää miten itse haluaa, eikä kukaan voi viedä sitä. Toista on velallisella, kun velkoja perii yleensä joka kuukausi sovitun summan velalliselta niin kuin on sovittu, ja pahimmassa tapauksessa tämän jälkeen ei ole ylimääristä, josta säästää.

Hajauttaminen on säästäjän yksi tärkeimmistä ja hyödyllisimmistä työkaluista, koska se alentaa arvopaperisalkun kokonaisriskiä. Hajauttaa voi teemoittain, maantieteellisesti, eri aloille sekä ajallisesti. Ajallisesti voi sijoittaa esimerkiksi kahdeksi vuodeksi säästämällä matalariskiseen rahastoon esimerkiksi tulevaa häämatkaa varten, jolloin kahden vuoden säästötavoitteen täytyessä varat voidaan nostaa tilille ja käyttää matkaan. Matalariskisessä sijoituksessa arvon vaihtelu ei ole niin suurta, jolloin tuotto-odotus on maltillinen ja sijoitus on helpommin realisoitavissa. Toinen tapa on automatisoida säästäminen tapahtumaan, esimerkiksi joka kuukausi palkanmaksun yhteydessä haluamaansa rahastoon, jolloin raha siirtyy automaattisesti pois tililtä eikä sitä tarvitse muistaa erikseen tehdä eikä se jää tekemättä. Automatisointi tekee rahaston oston henkilön puolesta, jolloin laskusuhdanteen aikana rahalla saa enemmän ja noususuhdanteen aikana vähemmän. Passiivinen säästäminen on tehokkaampaa, koska säästäjän on ymmärrettävä myös laskusuhdanteen aikana säästämisen tärkeys. (Havia 2014, 228; Pesonen 2013, 31-33.)

Käyttö-, säästö- ja tuottotilit

Suomalaiset kotitaloudet tallettavat tileille enemmän koko ajan. Heinäkuussa vuonna 2018 kotitalouksien talletuskanta oli lähes 87 miljardia euroa ja keskimääräinen korko vain 0,12 prosenttia. Käyttötileillä makaavasta euromäärästä ei makseta juuri mitään, eli tuottoa ei saa rahojen maatessa tilillä. (Erkkilä 2018)

Vaikka kyseiset tilisäästämisen vaihtoehdot eivät tuota, on se silti suomalaisten suosituin säästämisen muoto (Taloustaito 2019). Käyttötileille maksetaan palkka, eläke ja muut maksut sekä sieltä maksetaan laskut ja lyhennetään lainaa. Korkoja maksetaan käyttötileille noin 0,12 prosentin verran. Säästö- ja tavoitetilille voidaan säästää pikkuhiljaa jotakin hankintaa silmällä pitäen, esimerkiksi autoa tai lomamatkaa varten. Korkoa ei juuri kerry ja rahat ovat vain käytännössä pois käyttötileiltä. Määräaikaistileille ominaista on ajan määrittäminen: kauanko rahat tulee säilyttää tilillä, jolloin tiliehdoissa sovittu korko maksetaan. (Pesonen 2013, 80-81.)

Taloustaito selvitti, kuinka paljon eri pankit maksavat korkoa 10 000 euron määräaikaiselle talletukselle sijoituksen ajasta riippuen. Selvityksessä tarkasteltiin tilin korkoa 6, 12 ja 24 kuukauden ajalta. Keskimääräisesti kaikki pankit tarjosivat 6 kuukauden ajalta 0,1 prosentin korkoa. 12 kuukauden talletuksesta 0,16 prosenttia ja 24 kuukauden talletuksesta noin 0,18 prosenttia. (Taloustaito 2019)

Tämänkaltainen turvallinen tilisäästäjä ei voi odottaa varojensa muuta kuin hupenevan, kun inflaatio iskee. Inflaatio eli hintojen nousu aiheuttaa sen, että samalla rahamäärällä saa vähemmän. Kun rahat sijoittaa muutamaa prosenttia vuodessa tuottavaan rahastoon, voi varmistua, että varat säilyttävät ainakin ostovoimansa. (Salkunrakentaja 2018)

Rahastosäästäminen

Rahastoja on monia erilaisia. Ne voivat sijoittaa eri aloille tai maantieteellisesti eri alueille, tai rahasto voi sijoittaa osakkeisiin tai korkopapereihin yhden rahaston avulla. Rahasto voi olla aktiivinen tai passiivinen. Passiiviset rahastot useimmiten voittavat aktiiviset rahastot, koska aktiivisesta kaupankäynnistä muodostuu paljon kuluja – myös nopeat päätökset, vaihdot, ostot ja myymiset eivät sijoittamisessa ole yleensä parhaita ratkaisuja. Passiivisia rahastoja on indeksirahastot, pörssinoteeratut rahastot eli ETF:t. (Havia 2014, 227–237.)

Pienemmillä summilla sijoittavan on helpompi aloittaa rahastoilla ja pääoman kasvaessa siirtyä osakesijoittamaan sen paremman vuosituoton vuoksi. Aloittavan sijoittajan on ymmärrettävä, että kaikenlaiseen sijoittamiseen liittyy aina riski, mutta tehokas keino sen madaltamiseksi on hajauttaminen. Sijoitussuunnitelma on tärkeä jokaiselle aloittavalle sijoittajalle. Siinä selvitetään ja määritetään, että kuinka kauan aiotaan säästää, mitä varten, kuinka paljon riskiä sietää sekä minkälaista tuottoa odotetaan. (Pesonen 2009, 24)

Kulut ovat tärkeä huomioida valitessa sopivaa rahastoa, sillä kulut leikkaavat ison osan tuotoista: kahden prosentin hallinnointipalkkio näyttää lukuna pieneltä, mutta sitä tarkastellessa huomataan sen syövän paljonkin tuottoa. Kun sijoitussummat ovat pienempiä, on rahastoihin sijoittaminen kannattavampaa, koska myös osakesijoittamisessa on huomioonotettavia kuluja. Aktiiviset rahastot syövät paljon

kuluja, jotka muodostuvat esimerkiksi osakkeiden kaupankäyntikuluista. Niitä syntyy, kun rahasto myy ja ostaa osakkeita. (Erola 2009, 33-36.)

Osakesäästötili

Osakesäästötili on nimensä mukaisesti tili, johon voi siirtää rahaa enintään 50 000 euroa, jotka sijoittaja sijoittaa valitsemiensa listattujen yhtiöiden osakkeisiin. Osakesäästötilille ei voida tallettaa jo ostettuja osakkeita tai rahastoja; ainoastaan rahaa, jolla ostetaan osakkeita. Tilin voi avata vain luonnollinen henkilö ja sen voi avata myös alaikäiselle. Näitä tilejä voi olla vain yksi yhtä luonnollista henkilöä kohden. Sijoitusten arvo voi kuitenkin nousta yli 50 000 euron, koska sijoitusten arvot ja osingot voivat kasvattaa pääomaa osakesäästötilillä. (Sijoittaja 2019)

Osakesäästötilin sisällä voi tehdä kauppaa niin aktiivisesti tai passiivisesti kuin haluaa, koska myyntivoitoista kertyneet tuotot verotetaan vasta tililtä nostettaessa. Pääomaverotus on tällä hetkellä 30 prosenttia. Ensimmäinen tuhat euroa on verovapaata, jonka jälkeen kaikesta tuotosta maksetaan pääomaveroa. Osakesäästötilin suurin hyöty on tuottojen uudelleensijoittaminen, koska näistä tuotoista ei makseta veroa myyntihetkellä, vaan vasta kun ne nostetaan tililtä pois. Tällöin myös korkoa korolle -ilmiötä pystyy hyödyntämään maksimaalisesti, koska osingot voidaan uudelleen sijoittaa. Kaupankäynnistä on tällä tavoin tehty helpompaa ja sillä pyritään aktivoimaan vähänkään sijoittamisesta kiinnostuneet luonnolliset henkilöt. Osakesäästötilillä pyritään hyödyntämään korkoa korolle -ilmiö, kun osingot ja tuotot voidaan uudelleen sijoittaa ja niillä voidaan ostaa lisää osakkeita, josta hyötyvät kotitaloudet ja yhteiskunta, kun kotitalouksien varallisuus voi karttua. (Sijoittaja 2019)

Asuntosäästöpalkkio eli ASP-tili

Asuntosäästöpalkkiotili on valtion tukema järjestelmä, pankissa avattava tili, jonka voi avata 15-39-vuotias henkilö, joka ei ole aikaisemmin omistanut yli 51% kiinteistöstä tai asunnosta. ASP-sopimus tehdään pankin kanssa, jossa käydään läpi tilin ehdot ja sovitaan lisäkoron määrä. Asunnon myyntihinnasta täytyy olla ASP-tilille kerrytettynä 10 prosenttia, jotta pankki myöntää ASP-lainan sitä hakevalle. ASP-tilin merkittävämät edut ovat verovapaa korko ja lisäkorko, jonka pankki maksaa asunnon osto hetkellä säästetystä summasta. (Valtiokonttori 2019)

Tilin vuosittainen korko on yksi prosentti ja ensimmäisten viiden vuoden aikana tilille maksetaan neljän prosentin lisäkorko, kun tili on avattu 1.10.2019 jälkeen. Sitä ennen avatuissa tileissä lisäkoron osuus voi vaihdella kahden ja neljän prosentin välillä. Korko maksetaan vasta lainan noston yhteydessä ASP-tilille säästetylle summalle ja se maksetaan ainoastaan, kun tilille kerrytetty summa käytetään asunnon hankintaan. (Osuuspakki 2019)

Tiliin liittyy ehtoja, jotka tulevat täytyä, jotta ASP-laina voidaan myöntää. ASP-tilille voi siirtää rahaa, kuinka usein tai harvoin haluaa, mutta jotta ASP-laina voidaan myöntää ja ehdot täyttyvät, on sinne talletettava vähintään kahdeksana kalenterivuosineljänneksenä peräkkäin. Yhden kalenterivuosineljänneksen aikana yksi talletus tulee olla vähintään 150 euroa ja enintään 3000 euroa. Säästämistä voi jatkaa niin kauan kuin haluaa ja sen voi lopettaa koska tahansa, mutta tilin lopettamisen yhteydessä ei makseta verovapaata korkoa eikä lisäkorkoa, koska tilin ehdot eivät täyty, kun se puretaan. ASP-lainoille myönnetään alhaisempaa korkoa verrattuna ensiasunnonlainan korkoihin. Laina saa valtiolta maksuttoman valtiantakauksen ja korkotuen kymmeneksi vuodeksi. (Valtiokonttori 2019)

3 NUORTEN TALOUDEN TILA

Tiedonkeruussa käytettiin kahta menetelmää, joista ensimmäinen on todellisen nuoren talouden tilanne, jossa tarkastellaan yhden kuukauden tulot ja menot. Laskelmassa tarkastellaan ja erotellaan mihin rahaa kuukaudessa menee ja mitkä ovat nuoren tulon lähteet. Kyseinen laskelma osoittaa mistä rahaa tulee, mihin sitä menee ja missä olisi mahdollisuudet säästää - jos niitä on. Toinen tiedonkeruumenetelmä oli kvantitatiivinen tutkimus, eli kysely, jolla pyrittiin selvittämään hypoteesin paikkansapitävyys. Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä ja kysely valittiin, koska sillä pystyttiin saamaan isommasta joukosta vastauksia. Muutaman nuoren haastattelu ei antaisi tarpeeksi luotettavaa tutkimustulosta aiheesta. Kyselyssä haluttiin kerätä vastauksia mahdollisimman heterogeenisesti joukolta, jossa on sekä opiskelijoita että työssäkäyviä ja työttömiä - miehiä ja naisia - ja eri ikäryhmän edustajia.

Todellisen nuoren talouden tilanne

Laskelmassa erotellaan suomalaisen 25-vuotiaan osa-aikatoisissa käyvän opiskelijan tulot ja menot sekä selvitetään mistä asioista nuori voisi mahdollisesti säästää. Tarkoituksena on laskea nuoren kuukaudessa saatavat valtion tuet ja palkkatulot. Lukemat perustuvat palkkakuitteihin, Kansaneläkelaitoksen sivuilta nähtäviin tukien määriin sekä nuoren verkkopalvelusta selvitettyihin tuloihin ja menoihin. Menoihin lasketaan kuukausittaiset laskut, osamaksusopimuksen lyhennykset, ruokakustannukset sekä muut menot, jotka pitävät sisällään viihteen, vaatteet ja muut tavarat. Kuukaudet voivat vaihdella, mutta tarkastelun kohteena ovat kiinteät tulot ja menot, jolloin voidaan tehdä todenmukaisin arvio talouden tilasta. Laskelmaan huomioidaan siis näiden erotuksen jälkeen jäävä summa, josta tehdään muut havainnot ja laskelmat säästämisen suhteen.

Kun halutaan selvittää talouden todellinen tila, pitäisi ottaa huomioon myös nuoren varat: omaisuus, velat, mahdollinen asuntolaina, opintolaina ja osamaksusopimukset, jolloin saadaan laskettua nettovarallisuus, joka kertoo talouden todellisen tilanteen vielä tarkemmin.

Nuoren kuukauden tulot koostuvat tuista, jotka ovat opintotuki, asumistuki, valtion takaama opintolaina sekä palkkatulo. Nuori ei saa avustusta vanhemmilta, eikä hänellä

ole pääomatuloja. Opintotuen määrä on 250,28 euroa, asumistuen 103,10 euroa ja nettopalkka tulo 740,22 euroa. Yhteensä kuukaudet tulot ovat 1093,60 euroa.

Kuukauden säännölliset ja pakolliset menot ovat: vuokra 565 euroa sekä vesi- ja sähkölaskut, jotka maksetaan kolmen kuukauden välein - tämä summa jaettuna kolmelle kuukaudelle on 27 euroa. Puhelin- ja nettiliittymä on pyöristettynä 50 euroa, koska laskujen summat vaihtelevat 47-52 euron välillä. Kansaneläkelaitokselle maksetaan takaisin 68 euroa ja vakuutusmaksuja 15 euroa kuukaudessa. Yhteensä pakolliset menot ovat 725 euroa.

Menojen ja tulojen erotus on 368,6 euroa. Tämä summa on siis käytettävissä per kuukausi nuoren haluamallaan tavalla. Tutkittava piti kirjata kuukauden menoistaan, johon laskettiin ruokakaupassa tehdyt ostokset, lounaat ja ravintolassa syöminen, alkoholi, kampaaja, reseptilääkkeet ja muu tekeminen kuukauden aikana. Yhteensä näitä menoja oli 496,89 euroa. Näiden lukujen erotus on -128,29 euroa. Miinusmerkkinen tarkoittaa tässä tapauksessa kuluttamista yli varojen.

Nuori säästi kuukauden aikana 130 euroa ASP-tilille, ja kahteen eri rahastoon siirrettiin kuukaudessa 80 euroa. Kaiken kaikkiaan yhden kuukauden menot ylittivät saman kuukauden tulot 338,29 euroa.

Nuori oli nostanut syyskuussa opintolainaa 2600 euroa, jolla ylimenneen osan maksuja oli maksettu. Koska opintolainaa ei oltu nostettu erikseen joka kuukausi, vaan se oltiin nostettu kerralla, oli nuori käyttänyt rahaa, miten oli itse halunnut. Tämä näkyi huolimattomassa rahankäytössä ja varojen ylielämisessä. Rahaa ei ole täten budjetoitu kuukausille, jolloin tarkempi tulos olisi mahdollista saada. Pelkän budjetin tekeminen ei riitä, vaan siinä on pysyttävä ja tarkasteltava tasaisesti, jotta tulokset ovat relevantteja.

Toisaalta opintolainaa myönnetään joka kuukaudelle 650 euroa, joka tarkoittaa, että kyseisen kuukauden opintolainaa ei ole käytetty kokonaan, koska tulojen ja menojen erotus oli 338,29 euroa. Opintolaina on mahdollistanut nuorelle tämän elintason ja sillä ollaan maksettu menoja, joihin muuten ei olisi varaa, koska kuukaudessa 368,6 euron budjetti ei olisi kattanut nuoren sen hetkistä elintaso.

Kriittisyyttä laskelmaan osoittaa kyseisen kuukauden isommat maksut, jotka koostuivat kampaajalla käynnistä (135 euroa), uudet huonekasvit (61,95 euroa) sekä äkillinen sairastuminen, joka rasitti taloutta 38 euron verran. Tutkittava käy kampaajalla vuodessa noin kolme kertaa, joten suoritus ei ole kuukausittainen ja sen voi jakaa myös niille kuukausille, jolloin suoritus ei tapahdu. Tällöin 135 euroa jaettuna kolmelle

kuukaudelle on 45 euroa. Äkillistä sairastumista ei voida ennustaa etukäteen, mutta siihen on oltava varalla säästöjä, jotta oma talous ei kärsisi liikaa - jopa kaatuisi sen seurauksena.

Nuoren menoja tarkastellessa summat, joita käytetään ruokaan, vaihtelevat. Nuori käy syömässä ravintoloissa lounasta, jonka omavastuuosuus on työaikana 6,50 euroa tai opiskelijaravintolassa käydessään 2,60 euroa. Ravintolassa syötyjä lounaita oli neljä kappaletta, ja opiskelijalounaita sama määrä. Opiskelijahintainen lounas on edullinen, mutta ravintolassa syödyn lounaan väliin jättämisellä säästää 26 euroa kuukaudessa. Tutkitun ruokakaupassa käytetyt eurot kuukaudessa vaihtelivat 32 - 50 euron välillä. Tutkittavan lähikaupassa tehdyt ostokset jäivät lähes olemattomiksi budjetoidessaan viikon ostokset ja suunnitellessaan etukäteen viikon ruoat.

Jos nuori kävisi kahdesti päivässä syömässä opiskelijahintaisen lounaan, tekisi se viikossa 36,4 euroa. Tällä voidaan jättää ruokakaupassa käyminen vähempään ja sieltä tarvitsee enää ostaa edullista iltapalaa ja välipaloja: näiden kustannukset liikkuvat arviolta 10 euron paikkeilla, kun ostetaan kaurapuuroaineksia, kauramaitoa sekä hedelmiä. Kuukaudessa tämä tekee yhteensä 185,6 euroa. Nuoren kuukauden ruokakulut olivat 209,15. Käymällä opiskelijaravintolassa syömässä kunnollisen valmiin aterian voi kuukaudessa säästää 23,55 euroa.

Tämän 23,55 euroa voi esimerkiksi käyttää salijäsenyyteen, josta opiskelija maksaa tällä hetkellä 19,90 euroa. Opiskelija käyttää salia säännöllisesti, mutta opiskelijan työpaikalla on käytössä maksuton sali, jota opiskelija voisi käyttää. Tällöin säästöä tulisi kuukaudessa 19,90 euroa.

Nuorella on käytössään maksullinen digitaalinen musiikkipalvelu, joka maksaa kuukaudessa 4,99€. Musiikkipalvelua pystyy käyttämään myös ilmaiseksi, mutta opiskelijalta kysyttäessä palvelu on sellainen, josta hän ei halua luopua.

Ravintoloihin ja alkoholiin käytettiin kuukauden aikana 40 euroa. Kuukausi oli tavanomainen: ei suuria juhlia tai alkoholiin käytettyjä menoja. Summa pitää sisällään kaksi olutta, yhden lasin viiniä ja yhden limonadin. Ravintolakäynnit tukevat nuoren sosiaalista elämää, joten niistä täysin luopuminen ei ole realistista, mutta alkoholijuomat voidaan esimerkiksi vaihtaa kivennäisveteen tai limonadiin, joiden hinta on noin 3 euroa. Jos nuori käy ravintolassa ystävien kanssa kerran viikossa ja juo siellä yhden alkoholittoman annoksen, tekee se yhteensä 12 euroa. Säästöä aikaisempaan on 28 euroa.

Edellä mainituilla laskelmilla voidaan kuukaudessa säästää noin 71,45 euroa. Jos reseptilääkkeet, huonekasvit sekä kampaamokäynnit lasketaan pois – niiden ollessa harvempia menoja - voidaan nämä kaksi summaa yhteenlaskettuna säästää 306,4 euroa. Ylempänä laskettu kuukauden ylittävä osa oli 338,29 euroa. Jotta nuoren menot eivät ylitä tuloja kuukaudessa, on säästettävä seuraavista: salijäsenyys, ruokakustannukset, kampaaja, huonekasvit sekä alkoholiin käytettävä raha ravintoloissa.

Kun rahaa aletaan säästämään ja se laitetaan sivuun, voidaan sitä myöhemmin käyttää haluamallaan tavalla. Esimerkiksi yllättävät sairastumiset ovat sellainen asia, mitä varten on hyvä olla säästöjä. Jos ei ole voimassa vakuutuksia, jotka korvaavat kaiken tai osan lääkärimaksuista, voivat ne olla yllättävänkin kalliita. Myös sairauksiin määrätyt lääkkeet voivat olla verrattain kalliita nuorelle.

Valmistumisen jälkeen työssä aloittanut nuori osaa paremmin säästämisen alkeet sekä hän osaa laskea kuukauden tulonsa ja menonsa. Tulojen kasvaessa tiedettävästi myös menojen osuus kasvaa. Huolimatta tästä, nuorella on paljon opittuja säästämisen keinoja opiskeluiden ajalta, jolloin tulot ovat olleet erittäin alhaiset. Muutaman vuoden jälkeen valmistuttuaan hän alkaa maksamaan opintolainansa pois.

Kyselyn laadinta

Tutkimukseen laaditun kyselyn tarkoituksena oli selvittää 18-29-vuotiailta nuorilta heidän tämänhetkisestään tilanteestaan säästämisen, talouden tilan ja luottojen tiimoilta. Kysymykset laadittiin selvittämään hypoteesin paikkansapitävyyttä. Kyselyyn saatiin yhteensä 100 vastausta. Se jaettiin tutkijan Instagram- ja Facebook-tilin kautta ja vastauksia kerättiin seitsemän päivän ajan 10.-16.11.2019 välisenä aikana. Kysely jaettiin tutkijan Instagram- sekä Facebook-tilillä, jotta vastanneiden joukossa olisi myös työssäkäyviä nuoria opiskelevien tai työttömien nuorien lisäksi. Koska hypoteesi ei rajaa tiettyä joukkoa, ei kyselyynkään osallistuville haluttu tehdä rajausta, joka voisi vaurioittaa tutkimustulosta. Jos kysely oltaisiin lähetetty koulun kautta opiskelijoille, kyselyyn vastanneiden painopiste olisi todennäköisesti ollut opiskelijoissa.

Kysely tavoitti eniten 22-25-vuotiaita (85 prosenttia vastaajista), jolloin muiden ikäryhmien vastauksia ei voitu yleistää, koska 18-21- ja 26-29-vuotiaita vastaajia oli

molempia vain seitsemän prosenttia. Kysely tavoitti yhden alle 18-vuotiaan. Vastaukset jätettiin anonyymisti.

Vastausten analysointi

Kolme ensimmäistä kysymystä liittyi ikään, sukupuoleen ja elämäntilanteeseen. Nämä kysymykset pyrkivät selvittämään perustietoja vastaajista, joita voidaan käyttää myöhemmin hyväksi vertailla kysymysten vastauksia. Vaikuttaako sukupuoli kulutuskäyttäytymiseen tai säästäväisyyteen? Kokeeko opiskelijat ja työsuhteessa olevat taloudellisen tilanteensa yhtä hyväksi tai huonoksi? Tietävätkö työssäkäyvät vai opiskelijat useammin, mitä korkoa korolle-ilmiö tarkoittaa?

Ensimmäisenä kysyttiin vastaajien ikää. Vastausvaihtoehdot olivat alle 18, 19-21, 22-25 ja 26-29-vuotias.

Ikäjakauma vastaajien kesken painottuu 22-25-vuotiaiden välille 85 prosenttisesti, 18-21-vuotiaita vastaajia oli 7 prosenttia ja 26-29-vuotiaita oli 7 prosenttia. Alle 18-vuotiaita vastaajia oli yksi kappale. Tutkimus ei siis kerro luotettavasti nuorten tilanteesta eikä tuloksia voida yleistää, koska vastaajien ikä painottui 22-25-vuotiaisiin. Koska kysely jaettiin tutkijan Instagram-tilin kautta, vastaajat ovat mitä todennäköisemmin samaa ikäryhmää edustavia.

Toisena kysymyksenä kysyttiin vastaajan sukupuolta. Vastausvaihtoehdot olivat mies, nainen ja muu. Yhtään muu-vastausta ei tullut, joten myöhemmin vertaillaan vain miesten ja naisten välisiä eroja.

Vastanneista naisia oli 56 prosenttia ja miehiä 44 prosenttia. Tulos on tutkimuksen kannalta hyvä, koska tätä tietoa voidaan käyttää myöhemmin hyväksi vastausten analysoinnissa - näin voidaan löytää eroja sukupuolten välille.

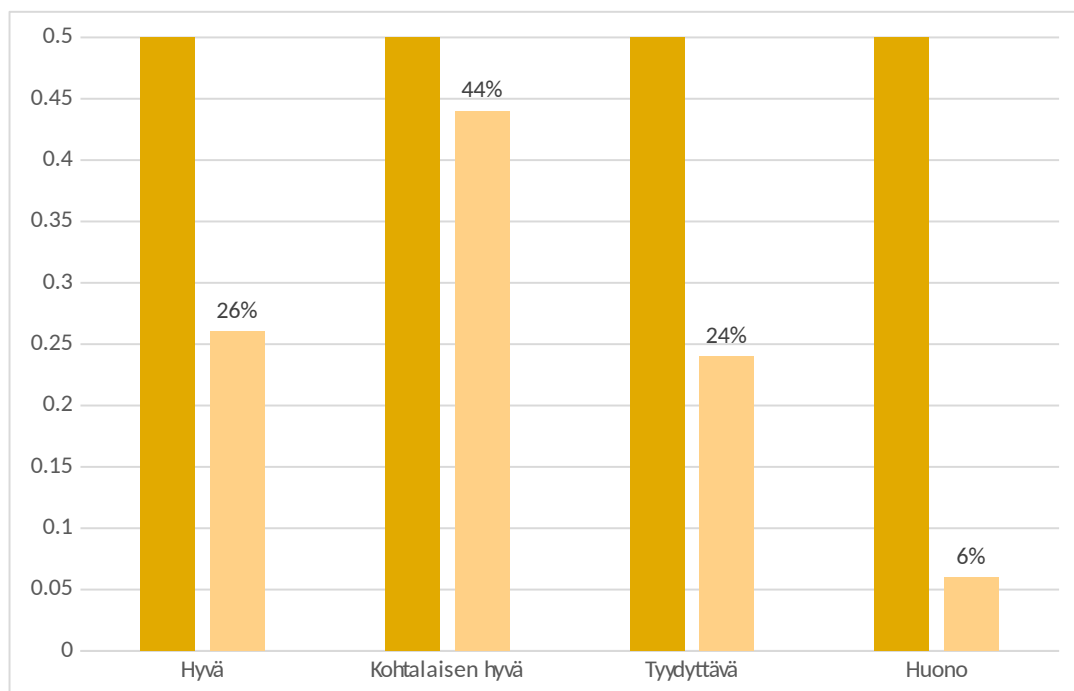
Kolmantena perustietona kysyttiin, onko vastaaja tällä hetkellä opiskelija, työsuhteessa tai työtön. Kysymykseen oli mahdollista valita kaksi vastausta, koska moni opiskelija saattaa olla myös työsuhteessa opiskeluiden ohessa.

Vastauksia tähän tuli 119 kappaletta, koska vastausvaihtoehdoksi pystyi valitsemaan kaksi. Vastanneista työttömiä oli vain kaksi. Vastaajista 19 kappaletta olivat opiskelijoita sekä työsuhteessa. Vastaajista oli vastaushetkellä työsuhteessa 65 prosenttia, ja opiskelijoita 54 prosenttia. Tutkimuksen puolesta vastaukset ovat sopivasti jakautuneet

työssäkävien ja opiskelijoiden välille, jota lähdettiin hakemaan. Näin ollen voidaan verrata opiskelijoiden ja työssäkävien taloudellista tilannetta myöhemmin saatavien vastausten perusteella.

Neljäntenä kysyttiin, miten nuori kokee oman taloudellisen tilanteensa tällä hetkellä.

Alla olevan kuvan mukaan nähdään vastaajien oma kokemus taloudellisesta tilanteestaan vastaushetkellä. Suurin osa on tilanteeseensa tyytyväinen, koska vain kuusi prosenttia vastasi tilanteensa olevan omasta mielestään huono.

Taulukko 1. Vastaajan oma kokemus taloudellisesta tilanteesta

Ylläolevasta taulukosta nähdään kaikkien vastausten jakautuminen vastausvaihtoehtojen kesken. Kaikista vastanneista 44 prosenttia kokee taloudellisen tilansa olevan kohtalaisen hyvä. Kohtalaisen hyvän toisella puolella vastaus *hyvä* sai 26 prosenttia vastauksia, tyydyttävä sai 24 prosenttia.

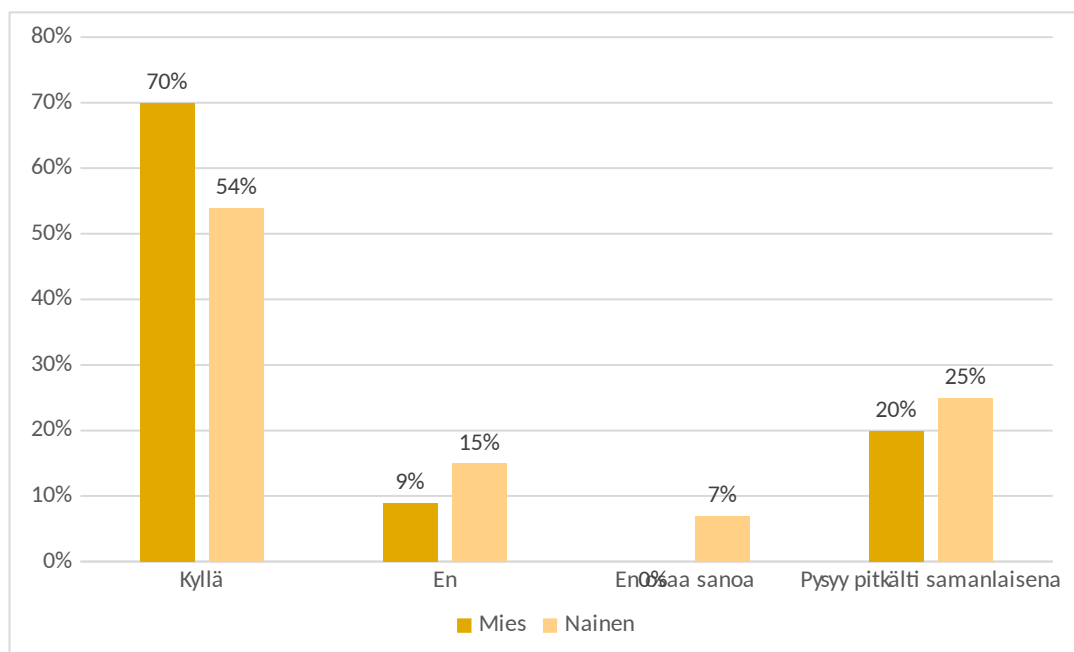
Työttömät kokivat tilanteensa tyydyttäväksi. Työsuhteessa olevat vastasivat useimmiten kohtalaisen hyvä tai hyvä, kun taas opiskelijat vastasivat kohtalaisen hyvä tai tyydyttävä. Tilanteekseen huono arvioivat sekä muutama opiskelija että työssäkävyy. Työsuhteessa olevien vastaajien vastaukset taloudellisesta tilastaan eivät

yllättäneet, mutta työttömien tyytyväisyys tilanteeseensa yllätti. Opiskelijat elävät köyhyysrajalla, joten heidän positiivisävytteiset vastaukset pääsivät myös yllättämään.

Sukupuolten välistä eroa on havaittavissa. Miesten vastaukset painottuvat hyvän ja kohtalaisen hyvän kohdalle verrattuna naisten vastauksiin, jotka jakaantuvat tasaisemmin hyvän, kohtalaisen hyvän ja tyydyttävän välille. Lieneekö miehet tyytyväisempiä taloudelliseen tilanteeseensa ja naisten haluavan enemmän? Ovatko vastanneet henkilöt tyytyväisiä – tai tyytymättömiä - tämänhetkiseen elämäntilanteeseen, työhön ja palkkatasoon? Sitä ei tästä saa selville.

Viidennessä kysymyksessä kysyttiin, uskooko vastaaja oman taloudellisen tilanteen kohenevan seuraavan 12 kuukauden aikana.

Alla näkyvät sukupuolten väliset erot uskomuksessa tilanteen paranemisen suhteen.

Taulukko 2. Taloudellinen tilanne kohentuminen seuraavan 12 kuukauden aikana

Ylläolevasta taulukosta nähdään, miten miehistä 70 prosenttia vastasivat, että uskoo tilanteen parantuvan, kun naisista saman vastasi vain 54 prosenttia. Miehet ovat selkeästi varmempia asian suhteen kuin naiset. Kysymyksessä oli myös vastausvaihtoehto "en osaa sanoa", jota ei miesten puolelta valittu kertaakaan, mutta naisista 7 prosenttia valitsi tuon vastausvaihtoehdon - osoittaen epävarmuutta omaa talouttaan kohden.

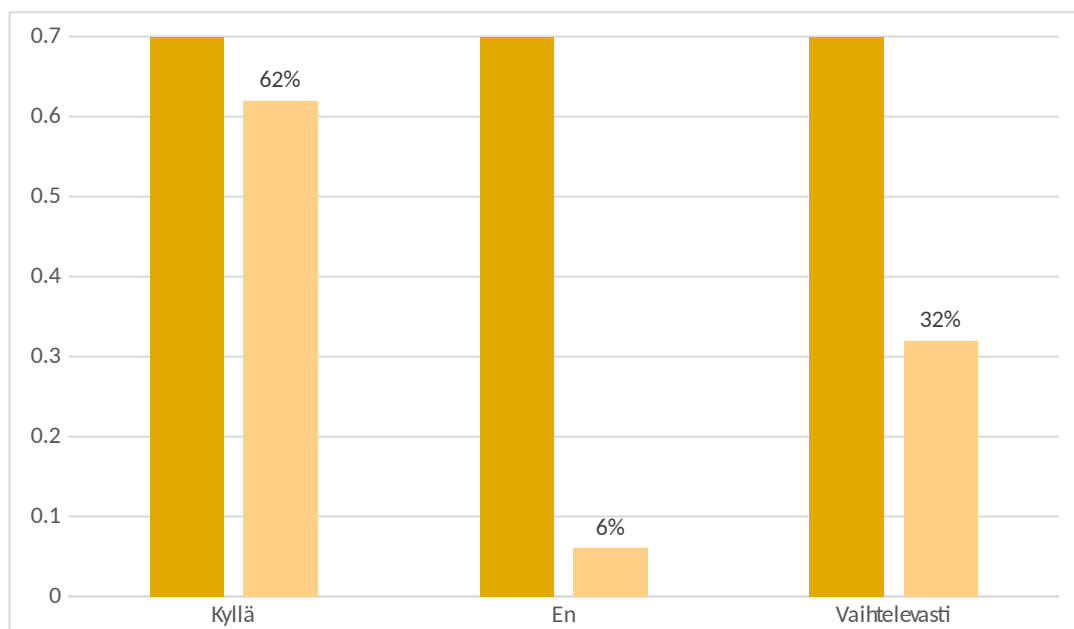
Naisista 25 prosenttia uskoo taloudellisen tilanteen pysyvän samanlaisena ja miehistä näin uskoi 20 prosenttia.

Työttömät uskoivat tilanteen parantuvan tulevan vuoden aikana. Opiskelijat ja työssäkäyvät olivat samoilla linjoilla vastausten suhteen. Noin 50-60 prosenttia uskoo tilanteen parantuvan, noin 15 prosenttia ei usko tilanteen parantuvan, ja noin 20 prosenttia uskoon sen pysyvän samanlaisena.

Ne vastaajat, jotka olivat vastanneet edelliseen kysymykseen tilanteensa olevan hyvä, uskovat sen vielä paranevan tai pysyvän samanlaisena seuraavan 12 kuukauden aikana. Esimerkiksi vastaajista 71 prosenttia, jotka valitsivat kohtalaisen hyvä, uskovat tilanteen parantuvan tulevaisuudessa. Myös ne vastaajat, jotka vastasivat kohtalaisen hyvä tai tyydyttävä, olettavat tilanteen parantuvan seuraavan vuoden aikana. Näin ollen vastaajat uskovat oman talouden kehittymiseen.

Kuudennessa kysymyksessä selvitettiin, kokeeko nuori, että hän osaa pitää taloudestaan hyvää huolta. Vastausvaihtoehdot: kyllä, en ja vaihtelevasti.

Alta nähdään, että 62 prosenttia vastaajista osaa pitää taloudestaan huolta, 23 prosenttia vaihtelevasti ja 6 prosenttia ei osaa omasta mielestään lainkaan.

Taulukko 3. Koetko, että osaat pitää taloudestasi huolta?

Naisten ja miesten välillä ei löytynyt merkittäviä eroavaisuuksia. Molempien sukupuolien kesken noin 60 prosenttisesti osataan pitää huolta, ja noin 30 prosenttisesti vaihtelevalla menestyksellä. Kuitenkin työsuhteessa olevat nuoret kokevat osaavansa huolehtia taloudestaan paremmin kuin opiskelijat, mutta useampi työssäkäyvä valitsi vastausvaihtoehdon ”ei osaa huolehtia” kuin opiskelija. Opiskelijat siis keskiarvoisesti kokevat osaavansa pitää taloudestaan paremmin huolta kuin työssäkäyvä.

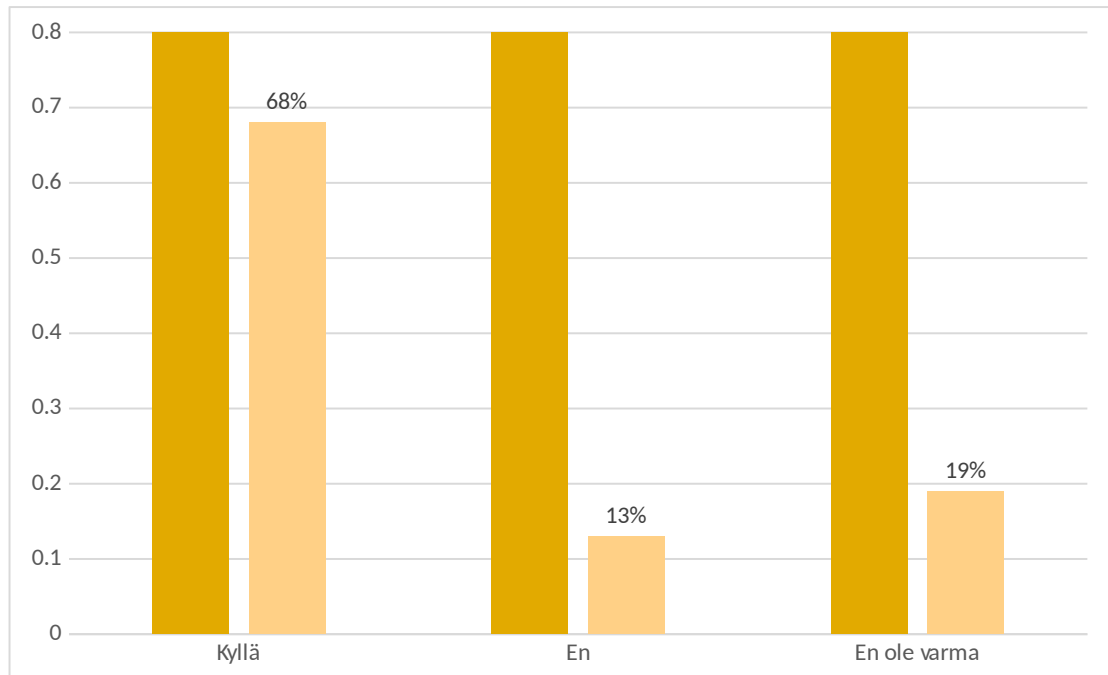
Vastausvaihtoehdo *vaihtelevasti* valittiin joka kolmas kerta. Se kertoo siitä, kuinka omaa talouttaan ei seurata kovin ahkerasti. Ei olla tietoisia, kuinka paljon on oikeasti varaa käyttää rahaa, ja näin ihmetellään vähäisiä rahoja kuun vaihteessa.

Seitsemännessä kysyttiin, mistä vastaaja luulee sen johtuvan. Vastausvaihtoehdoja oli laiskuus, välinpitämättömyys, tietämättömyys tai joku muu, mikä?

Välinpitämättömyys ja laiskuus nousevat molemmilla sukupuolilla, työsuhteessa tai opiskelijoiden piirissä, suurimmaksi tekijäksi. Näiden välillä ei löydetty eroja. Tietämättömyys asiaan ei vastaajille ollut se suurin ongelma miksi taloudesta ei osata pitää huolta, koska tähän vastauksia tuli yhteensä vain 3 kappaletta. Täten nuoret ovat tietoisia, mutta eivät välitä tarpeeksi, jotta voisivat pitää parempaa huolta taloudestaan.

Avointen vastausten kautta muutamat vastanneet kertoivat muun muassa vaikuttaviksi tekijöiksi ostoriippuvuuden, sairaanhoitokulujen, alkoholin käytön ja ulkona käymisen, rasittavan lompakkoa. Suurin osa avoimen vastauskentän kautta jätetyistä vastauksista liittyvät kuluttamiseen, jonka vuoksi taloudesta huolehtiminen on haastavaa.

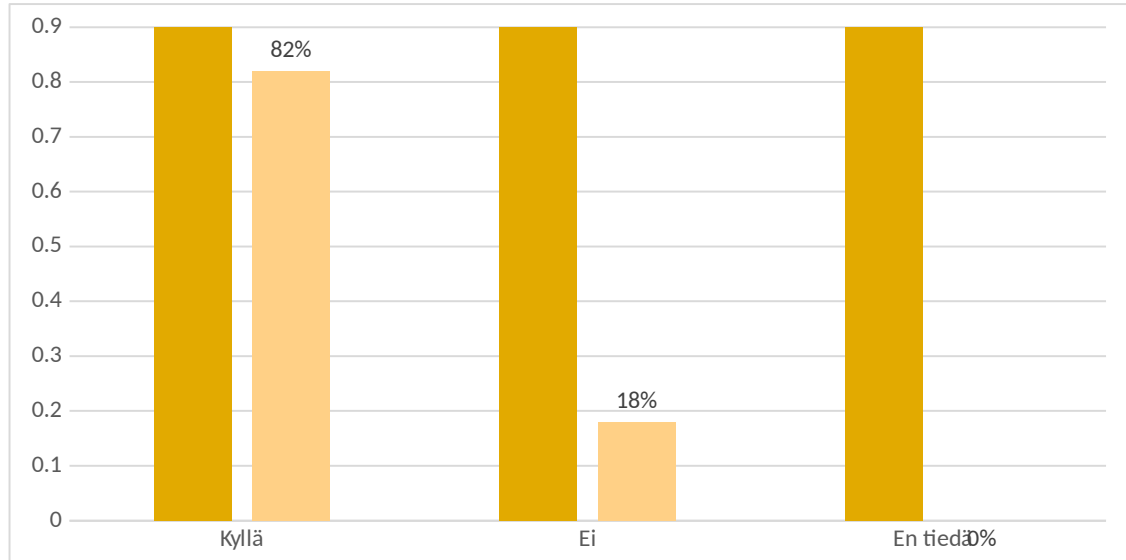
Kahdeksas kysymys selvitti tietääkö nuori, kuinka paljon hänelle jää käteen kuukaudessa pakollisten menojen jälkeen. Alla olevasta kuvasta näkee yleisesti, miten vastaukset jakautuivat.

Taulukko 4. Tiedätkö, kuinka paljon jää käteen kuukaudessa?

Työsuhteessa olevat valitsivat useammin kyllä tai en ole varma, ja opiskelijoista 19 prosenttia ei tiennyt kuinka paljon rahaa on oikeasti käytettävissä kuukaudessa. Kahdesta työttömästä toinen vastasi, että tietää ja toinen vastasi, ettei ole varma. Sukupuolten väliltä ei löydetty merkittäviä eroja.

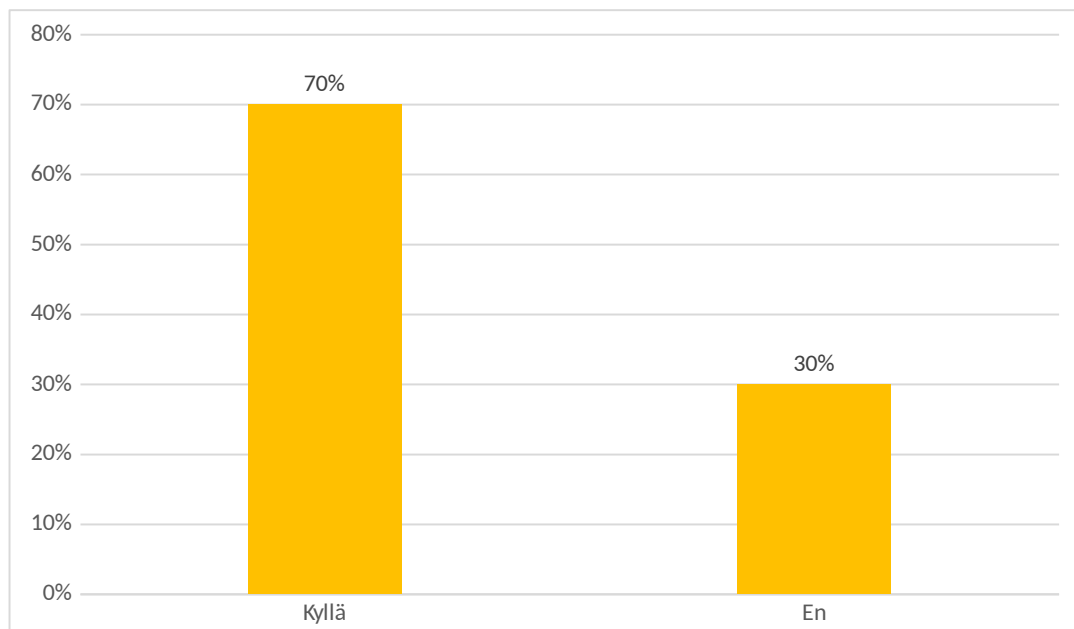
Yhdeksäntenä selvitettiin, löytyykö nuorilta säästöjä esimerkiksi ASP-tili, rahastoja tai toinen tili. Alla näkyy kaikkien vastausten jakautuminen.

Taulukko 5. Onko sinulla säästöjä?

Vastaajista 82 prosentilla on säästöjä, mikä on erittäin positiivinen merkki. Sukupuolten, opiskelijoiden tai työsuhteessa olevien välillä ei löydetty merkittäviä eroja.

Kymmenes kysymys selvitti, säästävätkö nuoret tuloistaan säännöllisesti. Alla on kaikkien vastausten jakauma.

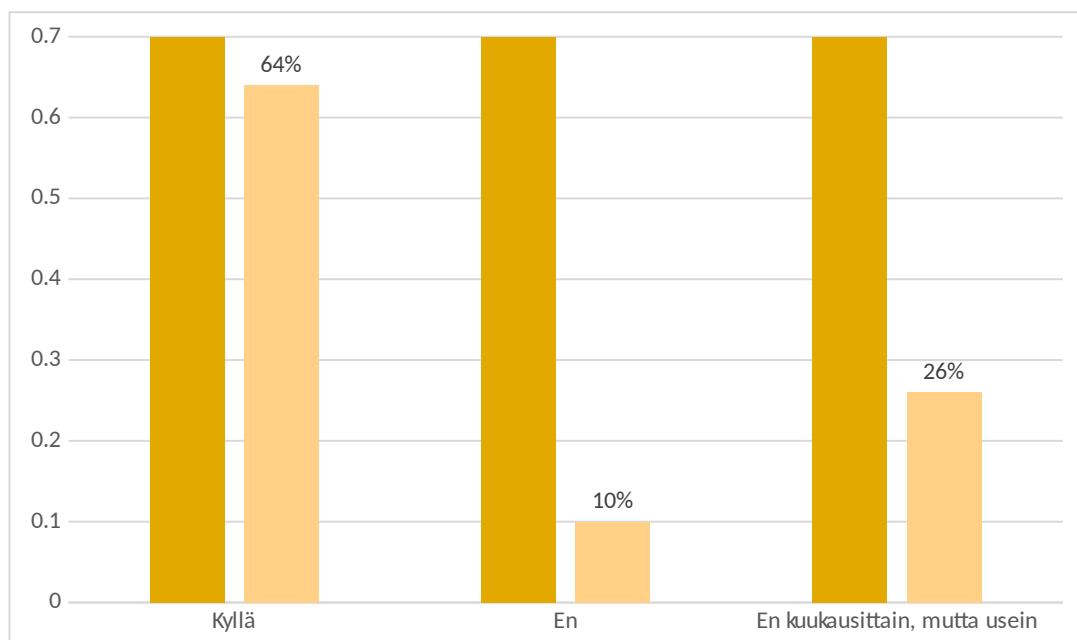

Taulukko 6. Säästätö tuloistasi säännöllisesti ASP-tilille, toiselle tilille tai esimerkiksi rahastoon?

Kaiken kaikkiaan 70 prosenttia nuorista säästää säännöllisesti. Luku on mielestäni kiitettävä. Kysymystä olisi voinut tarkentaa, ja kysyä säästääkö nuori joka kuukausi, koska säännöllinen saattaa olla tulkinnanvarainen.

Vastauksista voidaan nähdä, että naiset säästävät hieman useammin kuin miehet. Naisista 75 prosenttia säästää, kun miehillä sama luku on 64 prosenttia. Opiskelijat eivät myös säästä niin ahkeraan kuin työssäkäyvät, mikä on toisaalta ymmärrettävää ottaen huomioon opiskelijoiden hyvin pienet tuet ja tulot, jolloin säästäminen ei ole niin helppoa verrattuna työssäkäyvään.

Seuraavaksi kysyttiin ihmettelevätkö nuoret usein, mihin ovat rahansa käyttäneet? Vastausvaihtoehdot olivat kyllä, en ja en kuukausittain, mutta usein.

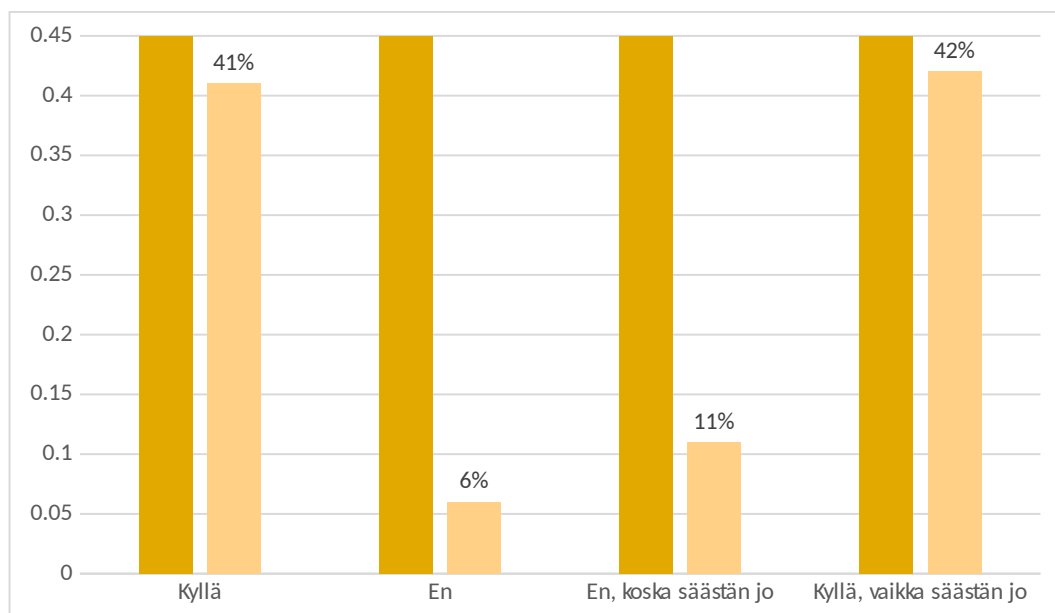
Taulukko 6. Ihmettelevätkö vastaajat mihin rahat menivät

Vain 10 prosenttia joukosta vastasi tähän vaihtoehtoon "En". Tästä voidaan olettaa, että vain kymmenellä sadasta on kuukausittain raha-asiansa erinomaisella mallilla - tai ainakin he tietävät mihin rahansa käyttävät. Näistä kymmenestä kuusi oli miehiä ja neljä naisia.

Naiset miettivät miehiä useammin mihin ovat rahansa käyttäneet, mutta ero on hyvin pieni. Ero naisten ja miesten välillä oli viisi prosenttiyksikköä. Opiskelijoiden ja

työssäkävien välinen ero oli myös pieni, mutta työsuhteessa olevat vastasivat enemmän myönteisesti tähän kysymykseen kuin opiskelijat – vaikkakin pienellä erolla. Yhteensä 90% vastaajista miettii, mihin rahansa on käyttänyt, joka kertoo huolimattomasta rahan käytöstä.

Kahdestoista kysymys selvitti kuluttavatko nuoret mielestään liikaa. Vastauksista voidaan nähdä, että säästämisen tärkeys ymmärretään, mutta kuluttaminen vaikeuttaa sitä. Myös asumisen korkeat kustannukset voivat vaikeuttaa säästämistä, mitä ei kuitenkaan vastauksista voida nähdä.

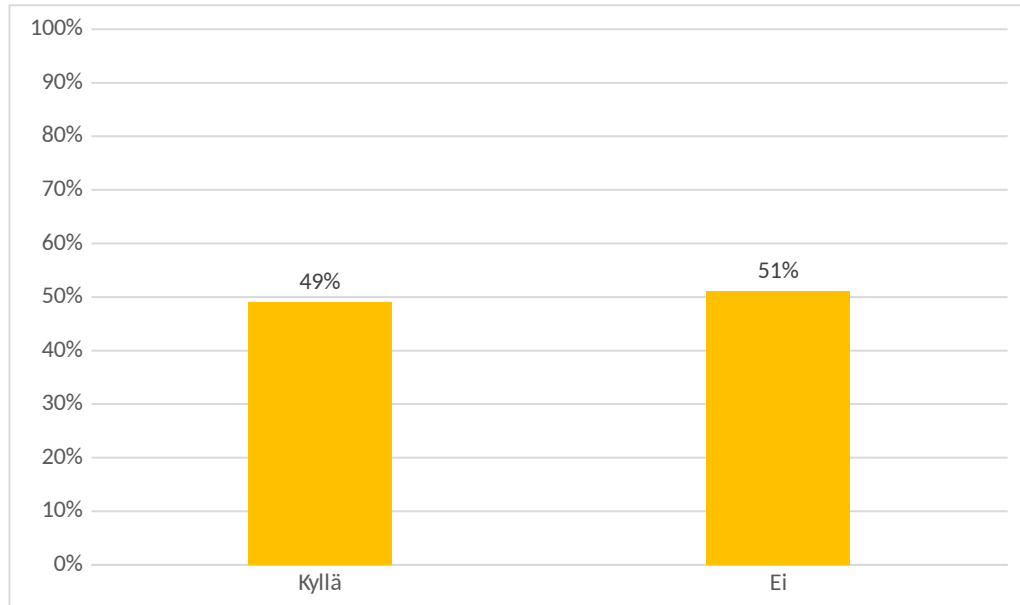

Taulukko 7. Kulutustottumuksen vaikutus säästämiseen

Työssäkävät olivat myönteisempiä oman kuluttamisen suhteen. He suovat itselleen tietyn kulutustottumuksen: se ei häiritse heitä, koska he säästävät jo. Kuitenkin opiskelijat - sekä työssäkävät - ovat sitä mieltä, että he kuluttavat liikaa ja säästöihin pitäisi saada rahaa. Naisten ja miesten välillä ei ole suurta eroa, mutta naiset vastasivat enemmän vaihtoehtoon *ei, koska säästän jo* kuin miehet. Mutta enempää eroa ei ole havaittavissa.

Nuorten pienistä tuloista voi olla hyvin vaikea säästää, jos ei pidä tarkkaa kirjaa omasta taloudestaan tai budjetoimenojaan. Nuorten talouden taidoista kertoo myös se, että useimmat ihmettelivät, että mihin ovat rahat kuukaudessa kuluneet. Jos tätä ei ymmärrä, tai ole kartalla menoistaan, on säästäminen todella vaikeaa.

Seuraavana kysyttiin, onko nuorten mielestä heidän kulutustottumus suurin syy sille, mikseivät he säästä. Vastaukset jakoutuivat hyvin tasaisesti. Alla näkyy tulokset.

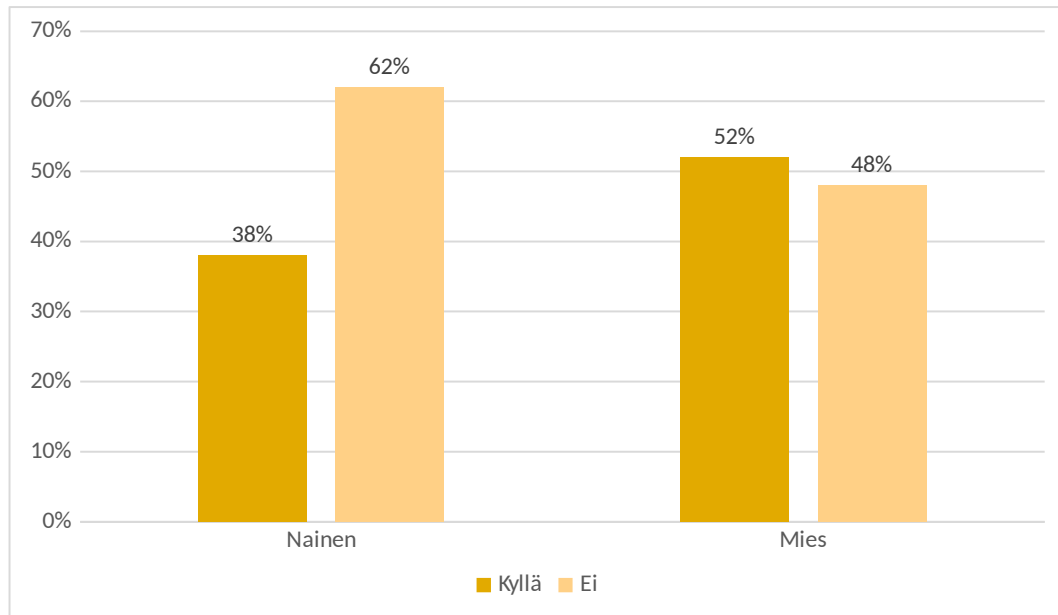

Taulukko 8. Onko tämänhetkinen kulutustottumus suurin syy sille, ettet säästä?

Kokonaisvastaukset jakoutuivat siten, että 51 prosenttia vastasivat, ettei vaikuta ja 49 prosenttia vastasi vaikuttavan.

Naisten ja miesten välillä näkyi hieman eroa. Naisista 45 prosentin mielestä tämänhetkinen kulutustottumus on suurin syy, ja 55 prosenttia vastasi syyn olevan jokin muu. Miehillä vastaukset jakoutuivat juuri päinvastoin. Miesten mielestä kulutustottumus on se syy 55 prosentilla ja 45 prosentilla ei.

Kysymys numero neljätoista selvitti, onko nuorilla voimassa olevia osamaksusopimuksia. Vastaukset jakoutuivat hyvin tasaisesti. Alla näkyy sukupuolten väliset erot.

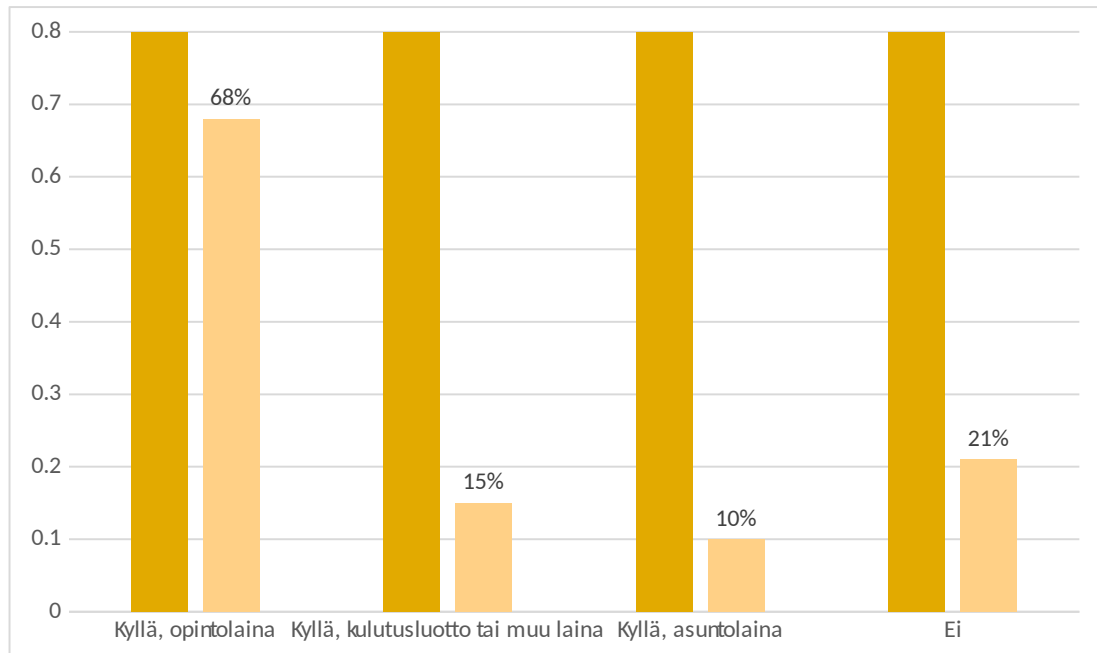

Taulukko 9. Onko nuorella osamaksusopimuksia

Osamaksusopimuksia on enemmän miehillä kuin naisilla, mutta opiskelijoiden ja työssäkävien väliltä ei löydetty merkittäviä eroja.

Osamaksusopimuksia tarjotaan yhä enemmän ja enemmän koko ajan, ja niiden myötä myös kalliimpien tuotteiden ostaminen on tehty helpommaksi myös pienituloisille. Tulokset eivät juuri yllättäneet, mutta oletin, että nuorilla olisi enemmän osamaksusopimuksia voimassa. Kaiken kaikkiaan osamaksusopimuksia on 44 prosentilla kaikista vastaajista, eli melkein puolilla.

Viidestoista kysymys selvitti, onko nuorilla lainaa, ja jos on, niin minkälaista. Vastausvaihtoehdot haluttiin jakaa asuntolainaan, opintolainaan ja kulutusluottoihin ja muihin lainoihin, koska niitä ei voi laittaa samaan kategoriaan erilaisuutensa vuoksi. Alla olevasta kuvasta nähdään, miten kaikki vastaukset jakautuivat.

Taulukko 10. Onko nuorella lainaa?

Opiskelijoista 81 prosentilla on opintolainaa. Työssäkäyvillä tämä luku on 58 prosenttia, jota he todennäköisesti maksavat takaisin, tai ovat samalla opiskelijoita, koska sekin vaihtoehto annettiin aiemmin, että molemmat voi valita. Työssäkäyvillä on hieman enemmän kulutusluottoja kuin opiskelijoilla, sekä työssäkäyvien joukosta löytyy enemmän heitä, joilla ei ole lainaa ollenkaan. Naisilla on miehiin verrattuna enemmän opintolainaa, kun miehillä on useammin kulutusluotto kuin naisilla.

Vertaillen keskenään kysymyksen vastauksia ja kysymyksen *onko taloutesi mielestäsi minkälaisella mallilla*, nähdään, että niillä nuorilla löytyy kulutusluottoa sekä opintolainaa, jotka kokevat taloudellisen tilanteensa olevan huono.

Ne nuoret, joilla on asuntolainaa, kokevat taloudellisen tilanteensa olevan hyvä. Myös tällä ryhmällä, joka kokee tilanteensa olevan hyvä, vastasivat eniten kohtaan: *ei ole lainaa lainkaan*.

Kysymys kuusitoista selvitti velkarahan käyttöä viimeisen kuuden kuukauden aikana.

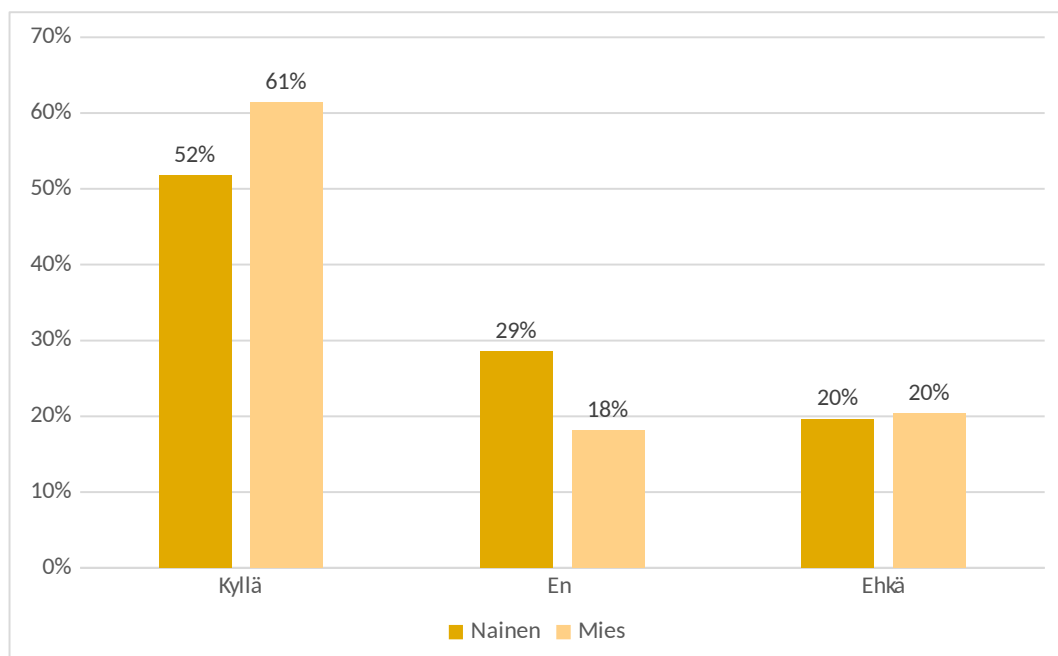
Kaikista vastanneista kolmasosa oli maksanut ja kaksi kolmasosaa eivät olleet.

Vastauksista nähdään, että miehet ja opiskelijat ovat maksaneet useammin velkarahalla kuin naiset tai työssäkäyvät. Se, että miehillä on enemmän kulutusluottoja, heijastuu varmasti tähän.

Miehistä 41 prosenttia on maksanut velkarahalla, kun naisilla luku on 32 prosenttia. Opiskelijoista 41 prosenttia on maksanut, kun työssäkäyvien luku on 35 prosenttia.

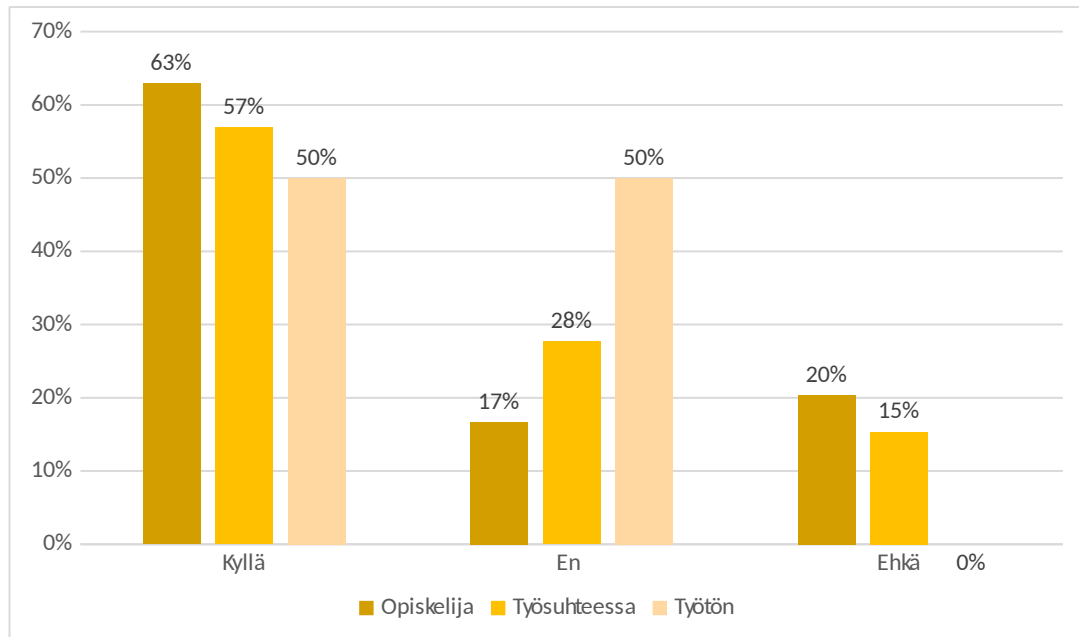
Kuudestoista kysymys ei ollut tutkijan mielestä jälkeinpäin katsottuna merkittävä ja se oltaisiin voitu korvata jollain toisella kysymyksellä.

Viimeisessä kysymyksessä, numero seitsemäntoista, haluttiin selvittää tietävätkö nuoret, mitä korkoa korolle-ilmio tarkoittaa ja osaisivatko he selittää sen kysyttäessä. Vaihtoehdot vastaukseksi olivat kyllä, en ja ehkä. Eroja löydettiin miesten ja naisten välillä, sekä opiskelijoiden ja työssäkäyvien välillä. Taulukot alla kuvaavat eroja.

Taulukko 11. Korkoa korolle-ilmion sukupuolten väliset erot

Miehet ovat vastanneet useammin kyllä, osaisivat selittää kuin naiset. Naiset vastasivat herkemmin ei, koska ehkä vastauksia molemmat sukupuolet antoivat 20 prosenttia eli joka viides.

Taulukko 12. Opiskelijoiden, työssäkävien ja työttömien ero

Työssäkävät vastasivat kysymykseen enemmän ei kuin opiskelijat, ja opiskelijat vastasivat enemmän kyllä kuin työssäkävät. Näin ollen ilmenee, että opiskelijoiden joukosta löytyy varmemmin tietoa ilmiöstä. Jos korkoa korolle -ilmiön ymmärtää, sitä voidaan hyödyntää -ja yleensä hyödynnetäänkin - mutta jos ei, niin sitä joutuu maksamaan juuri erilaisten luottojen kohdalla luotosta maksettavien korkojen kasvaessa koko ajan.

Jos palkat eivät nouse, mutta asumisen kustannukset nousevat, on selvää, että netto-ostovoima laskee. Myös verotus vaikuttaa netto-ostovoiman kehitykseen. Nettotuloista kuluttaja säästää, ja jos sen osuus pienenee, ei välttämättä ole mahdollista säästää pakollisten menojen jälkeen. Vaikka bruttopalkka olisi kohtuullisen hyvä, mutta verotuksen takia siitä lähtee iso siivu, on se jostain muusta pois. Esimerkiksi: jos kiinteistövero nousee, on asuntosijoittajan nostettava vuokraa, joka näkyy vuokralaisen asumiskustannuksissa ja vuokran nousussa. Nousu voi olla esimerkiksi 20 euroa, joka on vuokralaiselta jostain muusta pois asumisen ollessa välttämätön kustannus. Asumiseen käytettyä rahaa saatetaan paikata kulutusluotoilla kulutettavan rahan mennessä asumisen kustannuksiin.

Jos verotus kiristyy, asumiskustannukset ja sähkön hinta nousee, niin samalla se vaikuttaa netto-ostovoimaan, jos bruttopalkat pysyvät samana. Tähän mennessä

bruttopalkat eivät ole kehittyneet samaa tahtia, mitä esimerkiksi asumiskustannukset ovat.

Nuoren tulotaso ei ole millään lailla samalla tasolla kuin keski-ikäisen - vakituudessa työsuhteessa olevan- tulotaso, koska keski-ikäisellä jää palkan jälkeen enemmän sivuun maksettuaan kiinteät kulut. Nuorten ostokäyttäytyminen on silti lähes samanlaista kuin keski-ikäisillä, kuukausipalkoilla elävillä henkilöillä, mutta ilman suurempia asuntolainojen velanhoitomenoja. Nuoret ostavat samanlaisia puhelimia kuin kavereillaan on - yleensä osamaksulla. Harvoilla nuorilla on varaa ostaa esimerkiksi uutta puhelinta, jonka hinta lähentelee 800 euroa, ilman osamaksua. Tällainen kulutuskäyttäytyminen ajaa kulutusluottojen nostamiseen, koska siihen annetaan mahdollisuus ja sitä pidetään normaalina, että hankitaan tuotteita mihin ei oikeasti ole varaa.

Osamaksuilla mahdollistetaan kuluttajille samat tuotteet, ja ajatus, että tuotteeseen on varaa, kun siitä maksaa kuukaudessa vain tietyn verran, eikä koko summaa tarvitse maksaa kerralla. Ihmiset elävät tyylillä, että kaikilla olisi varaa samoihin tuotteisiin, vaikka näin ei todellisuudessa ole. Kun kuluttajalla on useampi osamaksusopimuksella oleva tuote omistuksessaan, ei kuluttaja välttämättä ole tietoinen, kuinka paljon kuukaudessa hän lyhentää yhteensä näitä tavaroita.

Myös sosiaalinen media sekä yhteiskunta, jossa elämme, vaikuttaa kulutustottumuksiin. Isot alennuspäivät, jatkuva markkinointi, sosiaalisen median vaikuttajat ja loputon tavarameri ympärillä, ajaa ajattelemaan, että näitä tavaroita oikeasti tarvitsee. Moni ostopäätös on vain halu, eikä oikealla tarpeella ole mitään tekemistä sen kanssa. Kyselyn avoimeen kohtaan eräs vastaaja oli kirjoittanut: ”Sosiaalinen media vaikuttaa vahvasti kulutustottumuksiini ja usein sieltä tulevat vaikutteet kannustavat kuluttamaan säästämisen sijasta. Olisin varmasti kriittisempi rahankäytön suhteen, jos seuraisin sitä säännöllisesti.” Tämä pätee varmasti useampaan kuin yhteen vastaajaan, vaikka muut eivät siitä mitään maininneet.

Nuoret seuraavat erilaisissa sosiaalisissa medioissa omia suosikkivaikuttajiaan, jotka kuukausi toisensa jälkeen vastaanottavat testaittavia tuotelahjoja, ja näyttävät, mitä uutuuksia markkinoille on tullut. Nämä vaikuttajat eivät siis maksa tuotteista mitään, ja yhteistyöstä he saavat näkyvyyttä vastaan palkkion. Ilman näitä kymmeniä, satoja mainoksia kuukaudessa ja vuodessa, eivät kuluttajat tietäisivät läheskään kaikista markkinoille ilmestyneistä tuotteista. Kuluttajat haluavat testata uusia tuotteita, ja varsinkin nuoret arvostavat seuraamiensa vaikuttajien mielipidettä tuotteesta, vaikka se

ei olisi 100 prosenttisen aito, ja päätyvät ostamaan tuotteen. Näin on taas yksi tavara hankittu lisää ja rahat ovat siirtyneet kuluttajilta muualle.

Nuoret ovat nykyään hyvin ympäristötietoisia, ja useat ymmärtävät, ettei tämänkaltainen jatkuva kulutus ole hyväksi ympäristölle. Tätä kautta monet nuoret ovat ymmärtäneet vähentää kulutustaan, ja kirpputoreista on tehty jälleen trendikästä muodin ja isojen vaatealiikkeiden ollessa yksiä maapalloa kuluttavimmista liikemuodoista.

Kulutusluottoja myönnettiin ennätysellisesti vuonna 2019, joka ei mitenkään ole mielestäni hyvä asia. Kulutamme enemmän mitä ansaitsemme, ja elämme velaksi, koska haluamme jonkin tavaran tai tuotteen, ja se meille myös suodaan näillä kulutusluotoilla ja osamaksusopimuksilla. Ei haittaa, vaikka ei nyt olisikaan varaa maksaa sitä, kun sen voi maksaa erissä. Ihmiset eivät enää säästä mitään varten, koska kaiken voi hankkia heti ja maksaa myöhemmin.

On esitetty, että olisi hyvä olla säästössä toisella tilillä noin kahden kuukauden bruttopalkka yllättäviä menoja varten. Tässä tilanteessa yllättävät menot voivat olla sairastumisia, työttömyys, tai yllättävä meno esimerkiksi asumiseen liittyen. Kyselyssä oltaisiin voitu kysyä tähän liittyen tarkentava kysymys säästöistä, koska nyt yleinen kysymys: ”onko niitä”, ei kerro, ovatko ne niin sanotusti riittävät tämän neuvon valossa.

Kyselyyn olisi voitu lisätä kysymyksiä liittyen asumiskustannuksiin, jotka kuitenkin tilastollisesti ovat koko ajan olleet nousussa. Yksikään vastaajista ei kommentoinut tai haastanut kyselyä tältä osin, että se voisi vaikuttaa. Nuorten pienet palkat ja suurten asumiskustannusten ero eivät välttämättä ole edes näiden nuorten tiedossa. He pitävät tätä normaalina ja asuvat ylihintaisissa vuokra-asunnoissa.

Jatkokysymyksen olisi voinut kysyä lainojen määrästä, ja onko kulutusluotot pankkien myöntämiä vai ulkopuolisten rahoitusyhtiöiden. Yleensä nämä pikavippiyhtiöt perivät kovempaa korkoa kuin pankit, joka aiheuttaa monille ahdinkoa, jos tätä ei ymmärretä. Siksi myös korkoa korolle -ilmiön ymmärtäminen on tärkeää.

Kyselyssä olisi voitu myös kysyä, että olisiko nuorilla kiinnostusta tietää säästämisestä enemmän, ja mikä on heidän tietotasonsa tällä hetkellä. Aiheesta pystyy kysymään ja tutkimaan montaa osaa monesta eri näkökulmasta. Aiheesta löytyy myös valtava määrä kirjallisuutta, josta jokainen asiasta vähäänkään kiinnostunut voi aloittaa. Kyselyn lopussa oli avoimen kysymyksen kohta, johon eräs vastaaja oli kirjoittanut: ”Antakaa sijoitusvinkkejä, haluan olla miljonääri, kiitos etukäteen.” Kun alkaa aiheeseen

tutustumaan ja ottamaan asioista selvää, selviää suhteellisen nopeasti, miten säästämisen ja sijoittamisen voi aloittaa, ja miten parhaat sijoittajat eivät jakele sijoitusvinkkejään.

Niin kuin vastauksista selviää: kun omat raha-asiat eivät kiinnosta, on useimmiten kyse laiskuudesta ja välinpitämättömyydestä. Se on tietenkin huolestuttavaa. Laiskuus nousee esiin myös siinä, että kirjastot ovat pullollaan hyvää tietoa mistä tahansa aiheesta, ja sijoittamisesta ja säästämisestäkin löytyy valtavasti tietoa, mutta sitä ei osata hyödyntää. Nuoret ovat laiskistuneet, ja ainoa asia, mitä luetaan, on Instagramin kommenttikenttä. Tieto on saatavilla, mutta sitä ei osata hakea oikeasta paikasta. Nykyään on tarjolla myös podcasteja, mutta en usko sen riittävän yksin. Kirjan julkaisemiseen vaaditaan enemmän kuin podcastin tekoon, jota voi tehdä kuka vain. Kirjallisuutta ei noin vain julkaista, ja sen sisältämä tieto on tarkistettu ennen julkaisua.

On yhteiskunnallisesti tärkeää, että jokainen ymmärtäisi omaa talouttaan: mistä rahaa tulee, mihin sitä menee ja mitkä menot ovat pakollisia. Vaikka raha ei ole kaikki kaikessa, se silti luo hyvän peruspohjan elämälle ja ihmisille, koska kun raha-asiat eivät ole hyvässä kunnossa, se voi tarkoittaa pitkiä pikavippikierteitä, maksuhäiriöitä, ulosottoja ja pahimmassa tapauksessa syrjäytymistä yhteiskunnasta - jonka yhteiskunta tulee lopulta maksamaan. Mitä enemmän toimeentulotukia sekä muita tukia nostetaan, sitä enemmän valtio tarvitsee siihen rahaa veronmaksajilta. Myös työttömyys on kallista yhteiskunnalle. Siksi tämä on tärkeä, kaikkia koskeva asia, ja talouden taitojen merkitystä pitää nostaa enemmän esiin.

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää pitääkö hypoteesi paikkansa siitä, että nuoret eivät säästä, koska he kuluttavat niin paljon. Tapauksessa käytettiin kahta eri menetelmää, jossa toisessa tarkasteltiin yhden osa-aikatoivissa käyvän opiskelijanuoren kuukausittaiset menot ja tulot ja pyrittiin löytämään asioita, joista voisi säästää. Aikaisemmin nuori oli elänyt miinuksella ja käyttänyt opintolainaa kattaakseen kuluja, mutta tarkastelun jälkeen löydettiin asioita, joista pystyisi säästämään. Tämän jälkeen miinusmerkin edessä ei ollut enää niin paljon numeroita, mitä tarkastelun alussa ilmeni. Kyse oli vain kulutusvalintojen muutoksista, kun alkoholi vaihdettiin ravintolassa limuksi, ja kuntosalijäsenyys vaihdettiin työpaikan ilmaiselle salille.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa kyselyn vastaukset antoivat osviittaa, että hypoteesi on totta. Kyselyyn vastanneet myönsivät, että ihmettelevät mihin rahansa käyttävät, mutta 51 prosenttia vastaajista eivät uskoneet kulutustottumusten olevan syy sille, etteivät he säästä. Kyselyä laatiessa tähän olisi voinut antaa avoimen vastauksen, jolla olisi voitu selvittää mikä nuorten itsensä mielestä on suurin syy sille, ettei säästämistä tapahdu.

Tutkimukseen vastanneista nuorista joka viidennellä ei ollut lainaa, eli jo 18-29-vuotiaista neljällä viidestä on lainaa. Suurimmalla osalla oli opintolainaa: 68 prosenttia vastanneista. Näiden takaisinmaksu rasittaa tulevaisuudessa netto-ostovoimaa, kun lainoja maksetaan takaisin ja se summa on jostain muusta pois, esimerkiksi säästöistä.

Kyselyyn olisi voitu myös lisätä kysymys: ovatko nuoret halukkaita oppimaan lisää säästämistä ja miten he haluaisivat siitä kuulla? On yhteiskunnallisesti kannattavaa oppia pitämään omasta taloudestaan huolta jo nuorena, jotta voidaan välttyä maksuhäiriöiltä ja järjettömiltä todellisilta vuosikoroilta, jota pikavippiyhtiöt tarjoavat. Ei riitä, että pelkästään kysytään miten asiat ovat, vaan pitäisi myös kysyä, miten asioita voitaisiin parantaa tai korjata.

Teoriaan lisättiin kyselyn jälkeen osuus asumiskustannusten noususta ja netto-ostovoiman laskusta, josta oltaisiin voitu esittää kyselyssä kysymyksiä. Tämä on varmasti yksi merkittävimmistä syistä nuorilla, miksi säästämistä ei pystytä tekemään, mutta kukaan vastaajista ei haastanut kyselyä tältä osin, ja asia jäi kyselystä ulkopuolelle.

Myös tapauksen lopussa käsitelty sosiaalisen median ja siellä olevien vaikuttajien vaikutus nuorten ostokäyttäytymiseen nousivat esille. Nuorten on vaikea säästää, kun heille markkinoidaan jatkuvasti uusia tuotteita. Toinen tekijä, jota ei voida jättää huomioimatta, on lisääntynyt laiskuus nuorten keskuudessa. Samaan aikaan halutaan olla miljonäärejä, mutta asian eteen ei olla tehty juuri mitään eikä suuria muutoksia asian etenemiselle näytä olevan tiedossakaan. Kirjallisuutta säästämistä ja sijoittamisesta löytyy rutkasti suomeksi ja englanniksi, mutta nuoret ovat laiskoja lukemaan tai ottamaan itse asiasta selvää. Kyseessä voi olla myös, etteivät he osaa etsiä tietoa.

Suurin syy todennäköisesti on nuorten alhainen palkkataso ja nousevat asumiskustannukset, mutta myös kulutuskäyttäytyminen. Hypoteesi kyselyn vastauksien perusteella on hyvinkin paikkansapitävä. Kysyttäessä onko tämänhetkinen kulutuskäyttäminen suurin este sille, ettet säästä, saatiin kyllä-vastauksia 49 prosenttia ja ei-vastauksia 51 prosenttia. Täten tämä on keskeinen syy, mutta asumiskustannukset ovat myös suuri tekijä tässä yhtälössä: sitä voitaisiin tutkia seuraavaksi.

LÄHTEET

Saarinen J. 2018. Katson, onko tililläsi enemmän rahaa kuin keskivertosuomalaisella – Ihmisten säästöissä yllättävän suuret erot. Aamulehti 15.1.2018. Viitattu 11.11.2019 <https://www.aamulehti.fi/a/200661058>.

Ahtela, K. 2019. Keskusta käyttää Suomessa kymmenyksellä mahtivaltaa – ja kokoomus tukee sitä tahtomattaan. Kauppalehti 4.12.2019. Viitattu 5.12.2019. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/keskusta-kayttaa-suomessa-kymmenyksella-mahtivaltaa-ja-kokoomus-tukee-sita-tahtomattaan/05bfede4-7615-48a0-82f7-0e1f4ca09a07>.

Autio, M.; Eresmaa, I.; Heinonen, V.; Koljonen, V.; Paju, P. & Wilska, T.-A. 2002. Pakko riittää – Näkökulmia nuorten maksuhäiriöihin ja kulutukseen. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Autio, M. & Paju, P. 2005. Kuluttava nuoruus. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Erkkilä, J. 2018. Ekonomisti: Tilisäästäminen on varma tie tappioihin inflaation jälkeen. 14.9.2018. Viitattu 11.11.2019 <https://www.salkunrakentaja.fi/2018/09/tilisaastaminen-tappio-inflaatio/>.

Erola, M. 2009. Paras sijoitus – Itsepuolustus sijoittajille. Helsinki: Talentum.

Tilastokeskus 2020. Kuluttajien säästämisaste 2018. 20.9.2019. Viitattu 15.10.2019 <https://findikaattori.fi/fi/table/115>.

Financer. Onko osamaksulla ostaminen hyvä idea? 22.3.2017. Päivitetty 13.9.2019. Viitattu 25.10.2019. <https://financer.com/fi/onko-osamaksulla-ostaminen-hyva-idea/>.

Havia, P.; Lappalainen, V. & Rinta-Loppi, A. 2014. Erilainen ote omaan talouteen. Vapaus, onni ja hyvä elämä. Helsinki: Talentum.

Honkasalo L. 2014. Nuukaillen eli kuinka pelastin kukkaroni ja maailman. Helsinki: Kirjapaja.

Hänninen J. & Hänninen J. 2008. Kallis Köyhyys. Vantaa: Hansaprint Oy.

Kempas, K. 2018. Säästöpankki: Nuoret aikuiset ovat säästäjistä innokkaimpia. Talouselämä 31.10.2018. Viitattu 7.10.2019 <https://www.talouselama.fi/uutiset/saastopankki-nuoret-aikuiset-ovat-saastajista-innokkaimpia/e4fb19be-95bc-3ec7-8711-572062cc50ff>.

Niskakangas, T. 2019. Suomalaisten .. (otsikko). Helsingin Sanomat 2.8.2019. Viitattu 30.9.2019 <https://www.hs.fi/talous/art-2000006191775.html>.

Osuuspankki. 2019. ASP-tili. 11.11.2019. <https://www.op.fi/henkiloasiakkaat/paivittaiset/tilit/asp-tili>.

Parviala, A. 9.5.2019. Miten uusi ehdotus kotitalouksien velkakatosta voisi muuttaa tavallisen suomalaisen elämää? - Kokosimme 6 kysymystä ja vastausta. Viitattu 11.11.2019.

Pesonen, M. 2013. Sijoituspokkari – säästäjästä sijoittajaksi. Jyväskylä: Docendo.

Selosmaa, J. 2017. Kukkaron kuningatar – Kahdeksan askelta taloudelliseen hyvinvointiin. EU: Atena.

Sijoittaja. 2019. Osakesäästötili. Viitattu 23.10.2019.
<https://www.sijoittaja.fi/sijoittaminen/osakesaastotili/>.

SSTK. 31.10.2019. Asumisen hintaerot työvoiman liikkuvuuden este. Viitattu 5.12.2019.
<https://www.sttk.fi/2019/10/31/sttk-asumisen-hintaerot-tyovoiman-liikkuvuuden-este/>.

Taloustaito. 2019. Rahat possuun ja pankkitilille – Millaisia korkoja on tarjolla määräaikaisille talletuksille. Viitattu 11.11.2019. <https://www.taloustaito.fi/Rahat/rahat-possuun-ja-pankkitalille--millaisia-korkoja-on-tarjolla-maaraaikaisille-talletuksille/#cb15dc08>.

Taloustieto. Laina on maksettava takaisin. Viitattu 25.10.2019.
<http://www.taloustieto.fi/lukiotext/4text606.htm>.

Valtiokonttori. ASP-säästäminen ja ASP-laina. Viitattu 19.10.2019.
<https://www.valtiokonttori.fi/palvelu/asp-saastaminen-ja-asp-laina/>.

Vilenius, E. 2008. Säästökirja – Elä enemmän, maksa vähemmän. Helsinki: Tammi.